

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
30.9.2010.

Sarajevo, studeni 2010.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankovnom sustavu Federacije BiH (stanje 30. rujna 2010.) na temelju izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I	U V O D	1
II	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	2
1.	STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
1.1.	Status, broj i poslovna mreža	3
1.2.	Struktura vlasništva	3
1.3.	Kadrovi	6
2.	FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
2.1.	Bilanca stanja	8
2.1.1.	Obveze	13
2.1.2.	Kapital – snaga i adekvatnost	17
2.1.3.	Aktiva i kvaliteta aktive	20
2.2.	Profitabilnost	28
2.3.	Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope	32
2.4.	Likvidnost	36
2.5.	Devizni rizik	41
III	Z A K L J U Č A K	43
	P R I L O Z I	45

I. UVOD

Iako su u 2010. godini, poslije recesijskih padova u 2008. i u 2009. godini, zabilježeni prvi znaci blagog oporavka ekonomskih aktivnosti (rast industrijske proizvodnje, rast izvoza, blagi rast GDP i dr.), bankarski sektor je još pod utjecajem djelovanja globalne ekonomske krize, slabljenja domaće ekonomije i kupovne moći građana. Negativni efekti, mada u blažoj formi i dalje se najviše odražavaju na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditnog poslovanja i kvaliteta kreditnog portfelja, a zbog povećanih troškova rezerviranja za kreditne gubitke i na značajni pad profitabilnosti u poslovanju banaka.

Sa 30.9.2010. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka od čega su dvije banke bile pod privremenom upravom (UNA banka d.d. Bihać i Hercegovačka banka d.d. Mostar). U listopadu 2010. godine, uvedena je privremena uprava i u Postbanku BH Poštansku banku BiH d.d. Sarajevo. Broj organizacijskih dijelova banaka iz F BiH sa 30.9.2010. u odnosu na kraj 2009. godine, smanjen je za 1,4% i iznosio je 626 organizacijskih dijelova. Trend smanjenja broja zaposlenih iz prethodne godine nastavljen je i u 2010. godini, što je jedan od negativnih efekata ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH. Broj zaposlenih od 7.517 koliko ih je bilo sa 30.9.2010. je manji za 139 ili 2%, u odnosu na kraj 2009. godine.

Bilančna suma bankarskog sektora sa 30.9.2010. iznosila je 15,1 milijardu KM, što je za 1% ili 148 milijuna KM manje nego na kraju 2009. godine. Nakon blagog rasta u prvom kvartalu od 1%, u naredna dva kvartala došlo je do pada od 2% ili 324 milijuna KM. Neznatan pad bilančne sume u 2010. godini, rezultat je plaćanja dospjelih kreditnih obveza, a istovremeno rast depozita djelomično je ublažio njezin pad.

U pogledu koncentracija u bankovnom sustavu, stanje je nekoliko posljednjih godina skoro nepromijenjeno i evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 80% tržišta, kredita i depozita.

U aktivi novčana sredstava iznose 4,4 milijarde KM i manja su za 8% ili 388 milijuna KM u odnosu na kraj 2009. godine, većim dijelom zbog otplate dospjelih kreditnih obveza. Banke su tijekom ove godine povećale oročene plasmane na računima kod inobanaka za 96% ili 106 milijuna KM i sa 30.9.2010. oni iznose 217 milijuna KM. Također su banke povećale i ulaganja u vrijednosne papire, uglavnom državne obveznice zemalja iz EU, tako da na kraju trećeg kvartala 2010. godine portfelj vrijednosnih papira iznosi 388 milijuna KM. Zbog previsoke likvidnosti, plasiranjem u vrijednosne papire i oročavanjem sredstava kod inobanaka, banke, uglavnom velike, nastoje ostvariti veće prihode i time donekle ublažiti pad kamatnih prihoda zbog smanjenih kreditnih plasmana.

Kapital i neto kapital banaka u F BiH sa 30.9.2010. iznosi dvije milijarde KM. U tri kvartala 2010. godine kapital je smanjen za 2% ili 46 milijuna KM u odnosu na 2009. godinu. Temeljni kapital je povećan za 1% ili 18 milijuna KM, a dopunski smanjen za 12% ili 63 milijuna KM. Iako je rast temeljnog kapitala minimalan, treba istaknuti da je zaustavljanje pada i slabljenja kapitalne osnove, pod utjecajem visokih gubitaka u poslovanju i očuvanje na istoj razini, rezultat dva značajna događaja: prvo, što su banke ostvarenu dobit za 2009. godinu zadržale u kapitalu a drugo, izvršena je dokapitalizacija dvije banke u trećem kvartalu 2010. godine. Koeficijent adekvatnosti kapitala, na razini bankarskog sektora sa 30.09.2010. iznosio je 15,7% što je za 0,4 postotna poena manje nego na kraju 2009. godine, a razlog je smanjenje neto kapitala i blago povećanje ukupnih ponderiranih rizika.

Na kraju trećeg kvartala 2010. godine krediti sa iznosili 9,9 milijardi KM. Nakon pet uzastopnih kvartalnih stopa pada kredita (svi kvartali u 2009. godini i prvi u 2010. godini) krediti su u drugom i trećem kvartalu 2010. godine povećani za 1% ili 99 milijuna KM, odnosno za devet mjeseci 2010. godine ukupan rast kredita iznosio je 1% ili 70 milijuna KM. Blagi kreditni rast može se ocijeniti pozitivnim znakom, jer ukazuje da su kreditne aktivnosti banaka, nakon višemjesečnog smanjenja, u 2010. godini intenzivirane. U trećem kvartalu ove godine došlo je do usporavanja negativnih trendova pada kvalitete aktive i pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja, jer je porast nekvalitetnih kredita znatno smanjen, posebno u odnosu na prethodni kvartal u kojem je došlo do enormnog povećanja loših kredita, najviše zbog utjecaja jedne banke. Navedeno je rezultiralo znatno manjim porastom relativnog pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u trećem kvartalu 2010. godine, kao i ostalih pokazatelja kvaliteta aktive, u odnosu na ranija razdoblja.

Trend promjene učešća dva najznačajnija izvora financiranja banaka, depozita i kreditnih obveza, nastavljen je i u 2010. godini, s jedne strane rast depozita, a s druge strane smanjenje kreditnih obveza zbog plaćanja dospjelih obveza. Depoziti s učešćem od 74,4% i iznosom od 11,2 milijarde KM i dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u Federaciji BiH, a u odnosu na kraj 2009. godine povećani su za 2% ili 184 milijuna KM. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija i koja u izvorima imaju učešće od 10,2% (na kraju 2009. godine 12,8%).

Pozitivni trendovi u segmentu štednih depozita nastavljeni su i u 2010. godini, štednja je sa 30.09.2010. godine dostigla iznos od 4,8 milijardi KM, što je najviši iznos do sada i za 278 miliona KM je veći od nivoa štednje sa 30.09.2008. godine, koji je neposredno pred krizu bio do tada najveći iznos. U tri kvartala 2010. godine štednja je imala rast od 10,2% ili 446 miliona KM. Ovakva kretanja su najviše rezultat smanjene potrošnje zbog uticaja krize, teškog stanja u ekonomiji uopće i straha stanovništva zbog neizvjesnosti kada će se situacija početi popravljati, odnosno kada će se pojaviti pozitivni pomaci i promjene nabolje.

Prema podacima iz bilance uspjeha, banke u Federaciji BiH za devet mjeseci 2010. godine ostvarile su negativan finansijski rezultat-gubitak u iznosu od 59 milijuna KM. Osnovni razlog ovako lošeg finansijskog rezultata je prvenstveno utjecaj visokog gubitka kod jedne banke. Pozitivan finansijski rezultat ostvarilo je 13 banaka a gubitak u poslovanju iskazan je kod sedam banaka. Najveći utjecaj na pogoršanje profitabilnosti gotovo svih banaka je porast troškova rezervi za kreditne gubitke, kao rezultat znatnog pada u kvaliteti kredita, odnosno povećanje perioda kašnjenja u otplati kredita, te pad kamatnih prihoda i sličnih prihoda kod većine banaka. Analizirajući kretanja po kvartalima u 2010. godini, može se zaključiti da je došlo do pozitivnih promjena u trećem kvartalu, ostvareni gubitak u ovom kvartalu je znatno manji nego u prethodna dva, dok je dobit znatno veća. Očekuje se da će ova pozitivna kretanja biti nastavljena i u posljednjem, četvrtom kvartalu.

Na kraju može se zaključiti, da su u 2010. godini zaustavljeni negativni trendovi pada kreditnih aktivnosti, da je u trećem kvartalu zabilježeno usporavanje negativnih trendova pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja i da je ukupna kapitaliziranost bankovnog sustava zadovoljavajuća. Zbog visoke likvidnosti i smanjenih kreditnih aktivnosti, banke nastoje restrukturirati izvore financiranja smanjenjem kreditnih obveza i povećanjem depozita i na taj način smanjiti troškove financiranja, a većim ulaganjem u vrijednosne papire i oročene plasmane kod inobanaka ublažiti pad kamatnih prihoda. Na temelju prethodno navedenog, kao i očekivanog sporog i slabog ekonomskog oporavka, izvjesno je da će i u narednom razdoblju rast kredita biti nizak, kvaliteta postojećeg kreditnog portfelja će se dalje pogoršati, loši plasmani će porasti i posljedično kreditni gubici, što će se negativno reflektirati na finansijski rezultat banaka.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30.9.2010. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 20 banaka. Broj banaka je isti kao i 31.12.2009. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1.7.2008.

Privremenu upravu sa 30.9.2010. imale su dvije banke (UNA banka d.d. Bihac i Hercegovačka banka d.d. Mostar).

Banke su i u 2010. godini nastavile sa širenjem mreže svojih organizacijskih dijelova, ali u znatno manjem opsegu. Istovremeno, neke banke su i zatvarale organizacijske dijelove, odnosno vršile su reorganizaciju pa i spajanje svojih organizacijskih dijelova u cilju racionalizacije troškova, tako da sa 30.9.2010. banke iz Federacije BiH imaju ukupno 626 organizacijskih dijelova. U odnosu na 31.12.2009. kada su banke imale 635 organizacijskih dijelova, navedeno predstavlja pad od 1,4%.

Sa 30.9.2010. sedam banaka iz Federacije BiH imale su 56 organizacijskih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 13 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu. Pet banaka iz Republike Srpske imale su 13 organizacijskih dijelova u Federaciji.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 30.9.2010. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 15 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 30.9.2010. ocjenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 18 banaka (90%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 2 banke (10%)

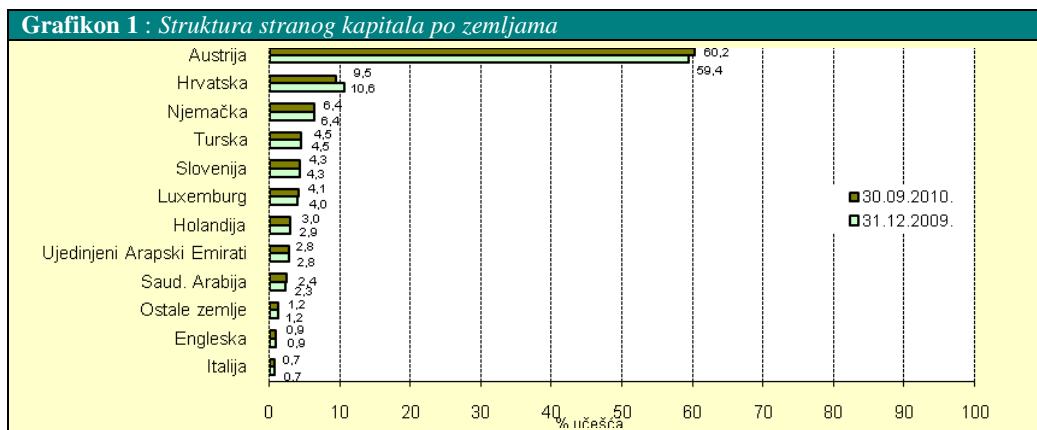
Od 18 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, sedam banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 11 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 30.9.2010. stanje je gotovo isto kao i na kraju 2009. godine: u vlasništvu dioničara iz Austrije bilo je 60,2% stranog kapitala, na dioničare iz Hrvatske odnosi se 9,5% stranog kapitala, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 7%.

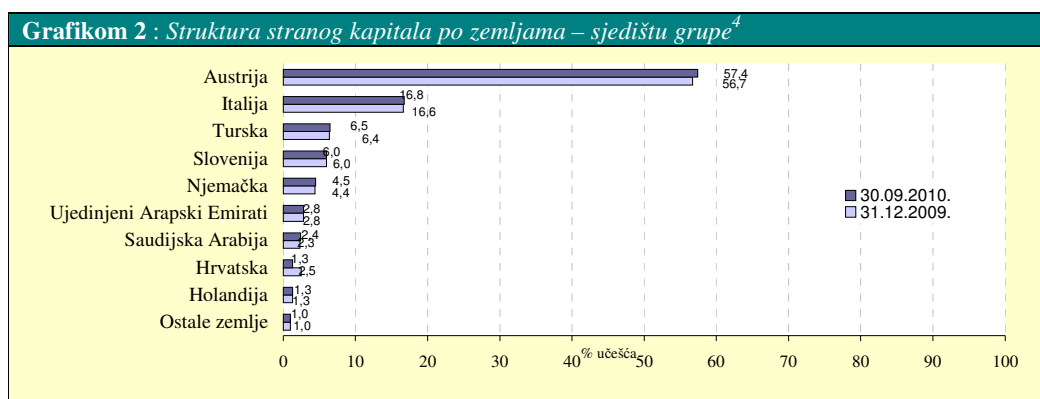
¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

² Na temelju dobivenih dokumenata, kao i registracija kod nadležnih institucija svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa 30.09.2010.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (izravno ili neizravno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje sa 30.9.2010. je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2009. godine: bankarske grupe i banke iz Austrije sa učešćem od 57,4%, slijede talijanske banke s učešćem od 16,8%, dok su ostale zemlje imale pojedinačno učešće manje od 6,5%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁵.

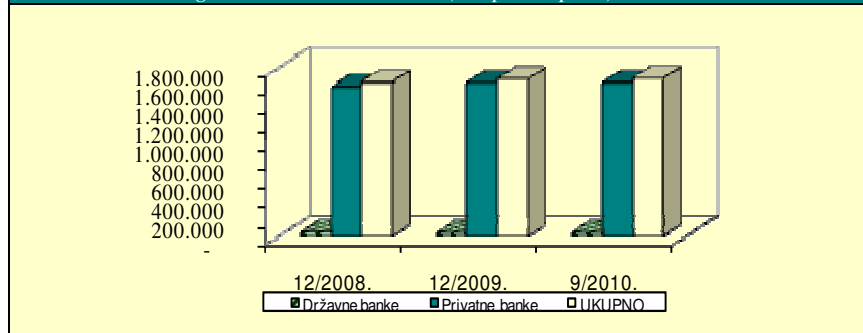
-u 000 KM-

Tablica 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

BANKE	31.12.2008.		31.12.2009.		30.09.2010.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Državne banke	42.593	3%	41.736	2%	42.231	3%	98	101
Privatne banke	1.594.261	97%	1.635.962	98%	1.638.805	97%	103	100
U K U P N O	1.636.854	100%	1.677.698	100%	1.681.036	100%	102	100

⁴ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

⁵ Iz bilance stanja po shemi FBA: dionički kapital, emisioni ažio, neraspoređena dobit i rezerve i ostali kapital (financijski rezultat tekućeg razdoblja).

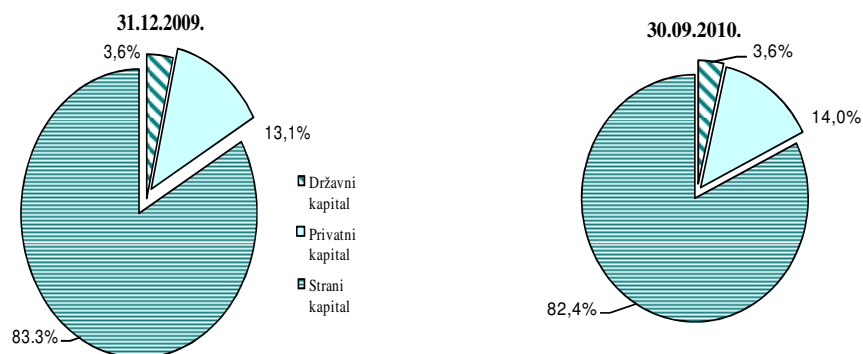
Grafikon 3 : Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)

Promatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2008.		31.12.2009.		30.09.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državni kapital	46.100	4,1	41.860	3,6	41.860	3,6	91	100
Privatni kapital (rezidenti)	142.469	12,8	153.365	13,1	163.997	14,0	108	107
Strani kapital (nerezidenti)	929.447	83,1	975.943	83,3	965.440	82,4	105	99
U K U P N O	1.118.016	100,0	1.171.168	100,0	1.171.297	100,0	105	100

Grafikon 4: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH za prvih devet mjeseci 2010. godine isti je kao i sa 31.12.2009. Neznatno je promijenjena struktura dioničkog kapitala: privatni kapital (rezidenti) povećan je za 10,6 milijuna KM, a privatni kapital (nerezidenti) je smanjen za 10,5 milijuna KM.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu FBiH i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 30.9.2010. iznosi 3,6 % i isti je kao i 31.12.2009.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu od 14% je za 0,9 postotna poena veće u odnosu na kraj 2009. godine. Nominalno povećanje od 10,6 milijuna KM odnosi se

5

Informacija o bankovnom sustavu Federacije BiH

na povećanje u jednoj banci u neto iznosu od 12,4 milijuna KM (dokapitalizacija od 15,3 milijuna KM i smanjenje od 3,9 milijuna KM zbog pokrivanja gubitaka iz ranijeg razdoblja), smanjenje u prometu s nerezidentima u tri banke u neto iznosu od 1,3 milijuna KM i smanjenje zbog povlačenja vlastitih dionica u jednoj banci u iznosu od 0,5 milijuna KM.

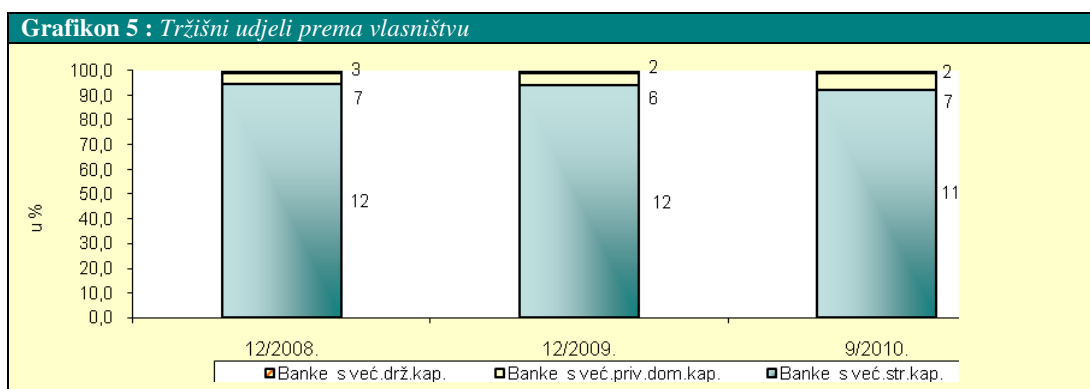
Učešće stranog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu smanjeno je za 0,9 postotna poena u odnosu na 31.12.2009. U apsolutnom iznosu došlo je do smanjenja za 10,5 milijuna KM. Ovo smanjenje odnosi se na smanjenje u iznosu od 11,8 milijuna KM zbog 50%-tnog smanjenja nominalne vrijednosti dionica kod jedne banke, te na povećanje u prometu s rezidentima kod tri banke u neto iznosu od 1,3 milijuna KM.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 30.9.2010. iznosio je visokih 92,2%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 6,6%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,2%.

Tablica 3: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2008.			31.12.2009.			30.09.2010.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	2	2,6	1,3	2	2,5	1,1	2	2,5	1,2
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,5	4,4	6	10,7	5,0	7	12,4	6,6
Banke s većinskim stranim kapitalom	12	86,9	94,3	12	86,8	93,9	11	85,1	92,2
U K U P N O	20	100,0	100,0	20	100,0	100,0	20	100,0	100,0

- u %-

1.3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 30.9.2010. bilo je ukupno zaposleno 7.517 radnika, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim bankama 97%.

Tablica 4: Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		30.09.2010.		3:2	4:3
1	2	3	4	5	6	7	8	
Državne banke	234	3%	231	3%	232	3%	99	100
Privatne banke	7.763	97%	7.425	97%	7.285	97%	96	98
U K U P N O	7.997	100%	7.656	100%	7.517	100%	96	98
Broj banaka	20		20		20		100	100

Trend smanjenja broja zaposlenih iz prethodne godine nastavljen je i u 2010. godine, što je jedan od negativnih efekata ekonomske krize na bankarski sektor u F BiH. Broj zaposlenih manji je za 139 ili 2%, a najvećim dijelom se odnosi na jednu banku kod koje smanjenje iznosi 116 ili 17%.

Tablica 5 : Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
STUPANJ STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		30.9.2010.		4:2	6:4
	1	2	3	4	5	6	7	8
Visoka stručna sprema	3.007	37,6%	3.104	40,5%	3.219	42,8%	103	104
Viša stručna sprema	861	10,8%	774	10,1%	719	9,6%	90	93
Srednja stručna sprema	4.054	50,7%	3.719	48,6%	3.523	46,9%	92	95
Ostali	75	0,9%	59	0,8%	56	0,7%	79	95
U KU P N O	7.997	100,0%	7.656	100,0%	7.517	100,0%	96	98

Kvalifikacijska struktura zaposlenih već dulje razdoblje ima blagi trend poboljšanja kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom, a negativni trendovi smanjenja broja zaposlenih u prethodnom razdoblju, najviše sa srednjom stručnom spremom, pozitivno su utjecali na promjenu kvalifikacijske strukture.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 6 : Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2008.			31.12.2009.			30.9.2010.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	234	187.157	800	231	161.619	700	232	183.617	791
Privatne	7.763	14.882.747	1.917	7.425	15.074.741	2.030	7.285	14.904.347	2.046
UKUPNO	7.997	15.069.904	1.884	7.656	15.236.360	1.990	7.517	15.087.964	2.007

Na kraju trećeg kvartala 2010. godine na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo dva milijuna KM aktive. Ovaj pokazatelj je znatno bolji kod sektora privatnih banaka, što je i očekivano s obzirom na stagniranje ili smanjenje opsega poslovanja državnih banaka i u vezi s tim prevelikog broja zaposlenih.

Tablica 7 : Aktiva po zaposlenom po grupama						
Aktiva (000 KM)	31.12.2008.		31.12.2009.		30.9.2010.	
	Broj banaka		Broj banaka		Broj banaka	
Do 500	2		1		1	
500 do 1.000	9		8		6	
1.000 do 2.000	3		5		7	
2.000 do 3.000	5		5		5	
Preko 3.000	1		1		1	
UKUPNO	20		20		20	

Analički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 254 tisuće KM do 3,6 milijuna KM aktive po zaposlenom. Šest banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,4 milijuna KM.

Na kraju, može se reći da su banke učinile značajne pomake na poboljšanju kvalitete i unapređenju uvjeta u kojima servisiraju svoje komitente, pravne i fizičke osobe, kao i uvjeta pod kojima pružaju svoje usluge i plasiraju sredstva klijentima.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilanca uspjeha po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvješća o reviziji finansijskih izvješća banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

U skladu s odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi "pune" bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁶.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora sa 30.9.2010. iznosila je 15,1 milijarda KM, što je za 1% ili 148 milijuna KM manje nego na kraju 2009. godine. Nakon blagog rasta u prvom kvartalu od 1% ili 176 milijuna KM, ostvarenog uglavnom priljevom sredstava iz stand by aranžmana s MMF-om (druga i treća tranša u iznosu od 180,4 milijuna KM), u naredna dva kvartala došlo je do pada od 2% ili 324 milijuna KM, što je kumulativno za devet mjeseci 2010. godine pad od 1% ili 148 milijuna KM. Imajući u vidu utjecaj krize i stanje u realnom sektoru, te situaciju i stanje u ekonomiji i finansijskom sektoru u zemljama porijekla vlasnika banaka iz F BiH, ovakva kretanja i trendovi u bankarskom sektoru su očekivani.

⁶ Neke od državnih banaka u "punoj bilanci" iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 30.9.2010. ove stavke su iznosile 647 milijuna KM.

Tablica 8: Bilanca stanja								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		30.9.2010.		3/2	4/3
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.207.559	27,9	4.782.301	31,4	4.393.960	29,1	114	92
Vrijednosni papiri ⁷	18.814	0,1	119.157	0,8	387.332	2,6	633	325
Plasmani drugim bankama	90.415	0,6	111.019	0,7	217.500	1,4	123	196
Kreditni	10.434.377	69,2	9.796.800	64,3	9.866.549	65,4	94	101
Rezerve za kreditne gubitke (RKG)	381.215	2,5	458.803	3,0	570.925	3,8	120	124
Kreditni- neto (kreditni minus RKG)	10.053.162	66,7	9.337.997	61,3	9.295.624	61,6	93	100
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	467.507	3,1	528.910	3,5	559.820	4,2	112	106
Ostala aktiva	232.447	1,6	356.976	2,3	233.728	1,1	154	65
UKUPNA AKTIVA	15.069.904	100,00	15.236.360	100,00	15.087.964	100,00	101	99
P A S I V A :								
OBVEZE								
Depoziti	10.461.850	69,4	11.045.868	72,5	11.230.189	74,4	106	102
Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	0,0	3.089	0,0	5.089	0,0	100	165
Obveze po uzetim kreditima	2.176.594	14,4	1.771.978	11,6	1.372.026	9,1	81	77
Ostale obveze	791.517	5,3	737.727	4,9	799.624	5,4	93	108
KAPITAL								
Kapital	1.636.854	10,9	1.677.698	11,0	1.681.036	11,1	102	100
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.069.904	100,0	15.236.360	100,00	15.087.964	100,00	101	99

Tablica 9 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2008.		31.12.2009.		30.9.2010.		INDEKS	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	5/3	7/5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne	2	187.157 1%	2	161.619 1%	2	183.617 1%	86	114
Privatne	18	14.882.747 99%	18	15.074.741 99%	18	14.904.347 99%	101	99
UKUPNO	20	15.069.904 100%	20	15.236.360 100%	20	15.087.964 100%	101	99

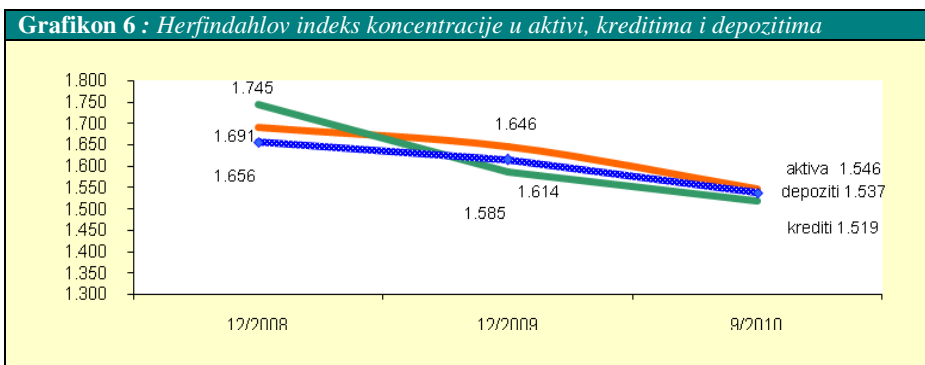
Kod većine banaka (14) aktiva je veća u odnosu na kraj 2009. godine, stope su se kretale u rasponu od 1% do 28%. Kod preostalih šest banaka zabilježen je pad bilančne sume u rasponu od 1% do 15%. Od tri najveće banke u sustavu, dvije su imale pad bilančne sume od 14,3% i 7,2%, dok je treća imala relativno nizak rast od 2,6%.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁸.

⁷ Vrijednosni papiri za trgovanje i v.p. koji se drže do dospeljeca.

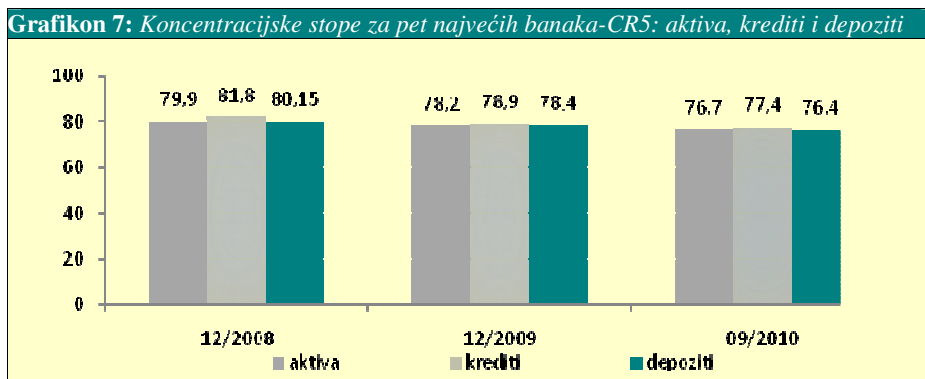
⁸ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita.) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U promatranom periodu 2010. godine Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivni, kreditima i depozitima) je blago smanjen u odnosu na kraj 2009. godine: za 100 jedinica kod aktive, 66 kod kredita i 77 kod depozita. Njihova vrijednost sa 30.9.2010. iznosila je 1.546 za aktivnu, 1537 za depozite i 1.519 za kredite, što pokazuje umjerenu koncentraciju⁹.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹⁰ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivni, kreditima i depozitima. CR5 za tržišno učešće, kredite i depozite pet najvećih banaka u sustavu na kraju trećeg kvartala 2010. godine iznosili su 76,7%, 77,4% i 76,4%, što je neznatna promjena u odnosu na kraj 2009. godine. Nekoliko posljednjih godina stanje je skoro nepromijenjeno i evidentna je dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 80% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor se može analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹¹. Jedine promjene u odnosu na kraj 2009. godine odnose se na učešće pojedinih grupa, kao rezultat promjene aktive kod nekoliko banaka.

Učešće tri najveće banke (I grupa) smanjeno je s 65,1% na 62,4%, dok je učešće banaka u II, III i IV grupi povećano za 0,6 postotnih poena, 0,8 p.p i 1,3 p.p. Učešća ovih grupa sa 30.9.2010. iznosila su: II grupa (jedna banka) 8,2%, III grupa (tri banke, aktivna između 500 milijuna KM i

⁹ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

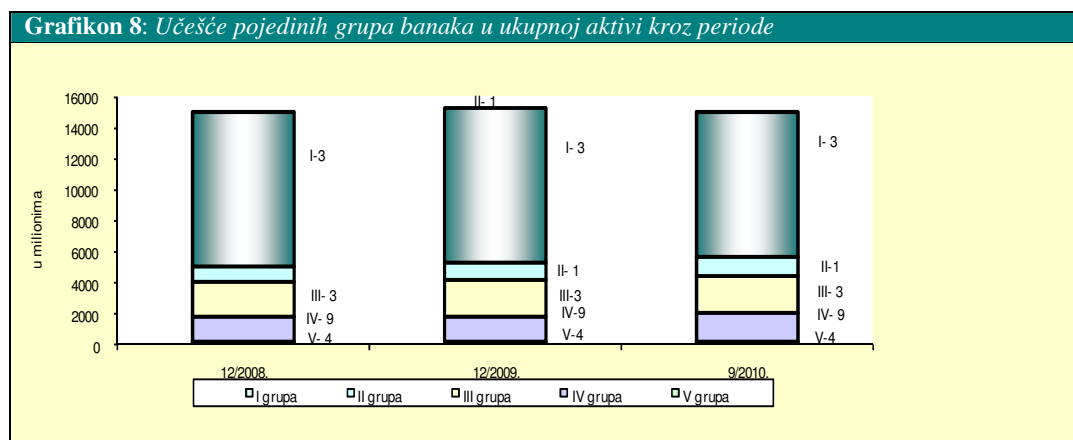
¹⁰ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

¹¹ Banke su podijeljene u pet grupa ovisno o veličini aktive.

jedne milijarde KM) 15,9% i IV (najbrojnija grupa od devet banaka, s aktivom između 100 i 500 milijuna KM) 12,1%. Posljednja V grupa (četiri banke koje imaju aktivnu manju od 100 milijuna KM) i dalje ima isto minimalno učešće od 1,4%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 10: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz razdoblja									
IZNOS AKTIVE	31.12.2008.			31.12.2009.			30.09.2010.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 2.000	10.036	66,6	3	9.912	65,1	3	9.424	62,4	3
II- 1000 do 2000	1.017	6,7	1	1.165	7,6	1	1.233	8,2	1
III- 500 do 1000	2.180	14,5	3	2.293	15,1	3	2.400	15,9	3
IV- 100 do 500	1.627	10,8	9	1.648	10,8	9	1.821	12,1	9
V- Ispod 100	210	1,4	4	218	1,4	4	210	1,4	4
UKUPNO	15.070	100,0	20	15.236	100,0	20	15.088	100,0	20

Neznatan pad bilančne sume u 2010. godini od 1% ili 148 milijuna KM rezultat je plaćanja dospjelih kreditnih obveza, koje su smanjenje za 23% ili 400 milijuna KM (sa 30.9.2010. iznosile su 1,4 milijarde KM). Istovremeno, rast depozita od 2% ili 184 milijuna KM djelomično je ublažio pad bilančne sume i sa 30.9.2010. depoziti su iznosili 11,2 milijarde KM. Međutim, treba istaknuti da je ovaj rast najviše rezultat priljeva sredstva iz druge i treće tranše MMF-a od 180 milijuna KM u prvom kvartalu 2010. godine.

U aktivni novčana sredstava u iznosu od 4,4 milijarde KM manja su za 8% ili 388 milijuna KM u odnosu na kraj 2009. godine, većim dijelom zbog otplate dospjelih kreditnih obveza. Također, banke su povećale oročene plasmane na računima kod inobanaka za 96% ili 106 milijuna KM (sa 30.9.2010. iznose 217 milijuna KM), a cca 120 milijuna KM plasirale su u vrijednosne papire¹², uglavnom državne obveznice zemalja iz EU (na kraju trećeg kvartala 2010. godine portfelj vrijednosnih papira iznosi 388 milijuna KM). U istu namjenu-kupnju vrijednosnih papira značajna sredstva su plasirana i u IV kvartalu 2009. godine (cca 180 milijuna KM, od toga u vrijednosne papire za trgovanje 120 milijuna KM¹³). Zbog previsoke likvidnosti i minimalne naknade na sredstva preko obvezne rezerve na računu rezervi kod Centralne banke BH,

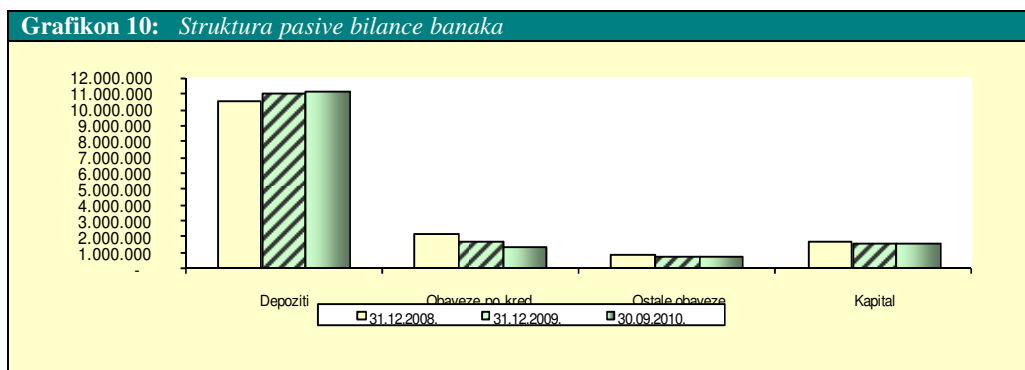
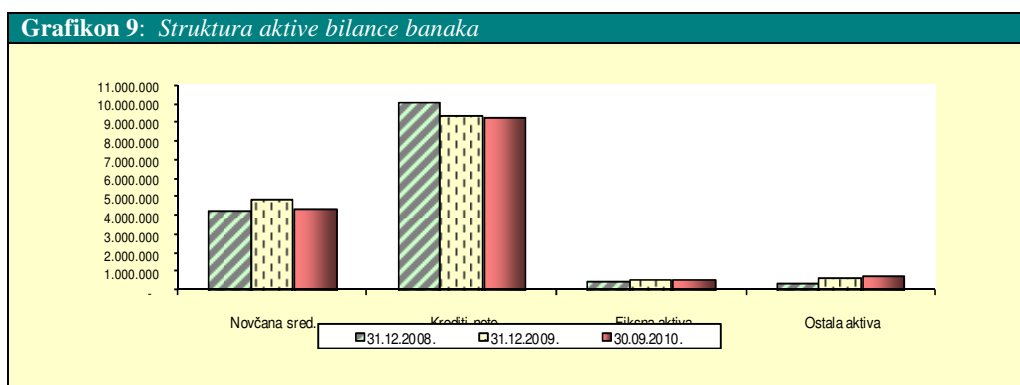
¹² U bilanci stanja na poz. 2-Vrijednosni papiri za trgovanje uključeni su i financijski instrumenti (dužnički i vlasnički vrijednosni papiri) raspoloživi za prodaju.

¹³ U II kvartalu 2010. godine ova sredstva su u bilanci stanja prepozicionirana s ostale aktivni na poziciju 2.-Vrijednosni papiri za trgovanje.

plasiranjem u vrijednosne papire i oročavanjem sredstava kod inobanaka banke, uglavnom velike, nastoje ostvariti veće prihode i time donekle ublažiti pad kamatnih prihoda zbog smanjenih kreditnih plasmana.

Nakon pet uzastopnih kvartalnih stopa pada kredita (svi kvartali u 2009. godini i prvi u 2010. godini), što je najviše bila posljedica i rezultat restriktivne kreditne politike banaka i smanjenja kreditnih aktivnosti banaka u uvjetima djelovanja ekonomske krize i recesije, krediti su u drugom i trećem kvartalu 2010. godine povećani za 1% ili 99 milijuna KM, odnosno za devet mjeseci 2010. godine ukupan rast kredita iznosio je 1% ili 70 milijuna KM. Treba napomenuti da su banke u tri kvartala 2010. godine, nakon klasificiranja u kategoriju E-gubitak, isknjižile u izvanbilančnu evidenciju kredite u iznosu od 131 milijun KM, što je gotovo jednako ukupnom iznosu otpisanih kredita u 2009. godini (136 milijuna KM). Blagi kreditni rast može se ocijeniti pozitivnim znakom, jer ukazuju da su kreditne aktivnosti banaka, nakon višemjesečnog smanjenja, u 2010. godini intenzivirane, ali su istovremeno nastavljeni i negativni trendovi u segmentu kvalitete kreditnog portfelja i njegovog daljeg pogoršanja, što je rezultiralo i većim otpisima. Na kraju trećeg kvartala 2010. godine krediti sa iznosili 9,9 milijardi KM.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 11,2 milijarde KM i učešćem od 74,4% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Učešće kreditnih obaveza smanjeno je sa 11,6% na 9,1%, a kapitala neznatno povećano sa 11,0% na 11,1%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: povećanje učešća kredita sa 64,3% na 65,4% i smanjenje novčanih sredstava sa 31,4% na 29,1%.

- u 000 KM-

Tablica 11 : Novčana sredstva banaka								
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2008.		31.12.2009.		30.9.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	344.618	8,2	355.419	7,4	374.994	8,5	103	106
RR kod CB BiH	2.228.687	53,0	2.455.505	51,4	2.513.208	57,2	110	102
Računi kod depoz.inst.u BiH	12.341	0,3	441	0,0	4.243	0,1	4	962
Računi kod depoz.inst.u inoze.	1.621.449	38,5	1.970.473	41,2	1.500.995	34,2	122	76
Novč. sred. u procesu naplate	464	0,0	463	0,0	520	0,0	100	112
UKUPNO	4.207.559	100,0	4.782.301	100,0	4.393.960	100,0	114	92

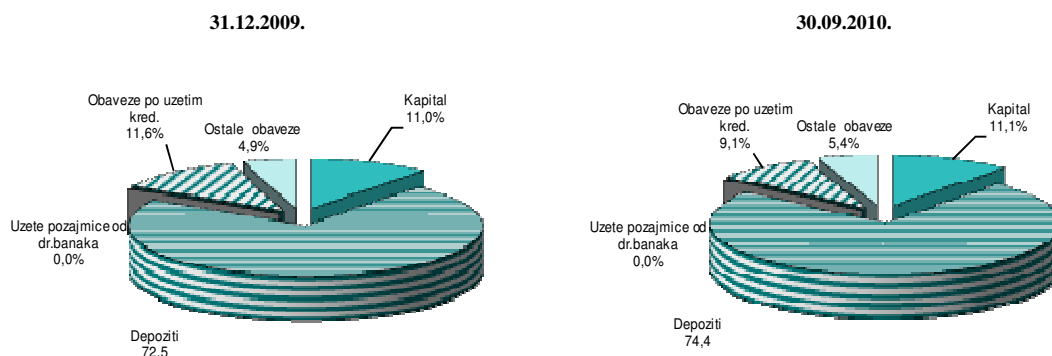
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BH u promatranom razdoblju 2010. godine povećana su za 2% ili 58 milijuna KM i sa 30.9.2010. iznosila su 2,51 milijardu KM ili 57,2% ukupnih novčanih sredstava, što je povećanje učešća od 5,9 postotnih poena u odnosu na kraj 2009. godine. Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu su smanjenja za značajnih 24% ili 469 milijuna KM, na kraju trećeg kvartala 2010. godine iznosila su 1,5 milijardi KM ili 34,2% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2009. godine 41,2%). Banke su povećale gotov novac u riznicama i blagajnama za 6% ili 20 milijuna KM, na kraju promatranog razdoblja ova sredstva iznosila su 375 milijuna KM, što je 8,5% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2009. godine 7,4%).

Navedena kretanja imala su značajan utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće valute u promatranom razdoblju povećano je sa 55,8% na 62,7%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 30.9.2010. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 11: Struktura pasive banaka

Trend promjene učešća dva najznačajnija izvora financiranja banaka, depozita i kreditnih obveza, nastavljen je i u 2010. godini. S jedne strane, rastom depozita, najviše po osnovi sredstava iz aranžmana s MMF, a s druge strane smanjenjem kreditnih obveza, zbog plaćanja dospjelih obveza, povećano je učešće depozita sa 72,5% na 74,4%, a kreditnih obveza smanjeno sa 11,6% na 9,1%.

Depoziti s učešćem od 74,4% i iznosom od 11,2 milijarde KM i dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u Federaciji BiH, a u odnosu na kraj 2009. godine povećani su za 2% ili 184 milijuna KM. Drugi po visini izvor su kreditna sredstva, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. Tijekom 2009. godine banke su se znatno

manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza neto efekt je bilo smanjenje kreditnih obveza za 19% ili 405 milijuna KM. Isti trend nastavljen je i u promatranom razdoblju 2010. godine, kreditna sredstva su smanjena za 23% ili 400 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 165 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 10,2% (na kraju 2009. godine 12,8%).

Kapital je na kraju promatranog razdoblja iznosio 1,68 milijardi KM, što je isto kao na kraju 2009. godine. Iako je na razini bankovnog sustava za devet mjeseci 2010. godine ostvaren značajan gubitak u poslovanju, izvršene dokapitalizacije dvije banke u trećem kvartalu neutralizirale su negativan efekt na ukupan kapital banaka u F BiH.

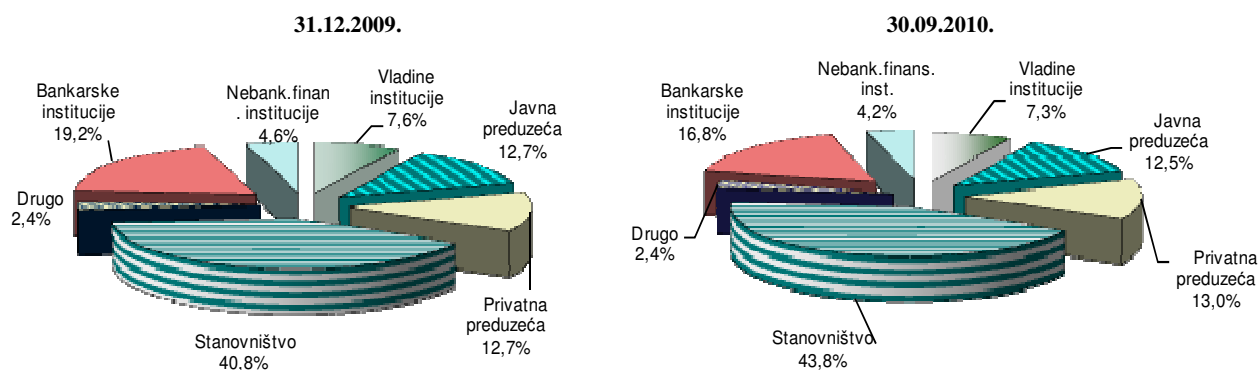
Banke su sa 30.9.2010. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (osam od ukupno 44), na koje se odnosi 69% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), Central Eastern European Finance Agency (CEEFA), EBRD, European fund for Southeast Europe (EFSE), Council of Europe Development Bank, ComercBank AG Frankfurt, Raiffeisen Zentralbank Osterreich A.G. (RZB) i Nova Ljubljanska banka (NLB).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita sa 30.9.2010. samo 5,8% se odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2008.		31.12.2009.		30.09.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	701.520	6,7	839.926	7,6	817.583	7,3	120	97
Javna poduzeća	1.245.793	11,9	1.400.839	12,7	1.398.759	12,5	112	100
Privatna poduzeća i druš.	1.490.139	14,2	1.403.465	12,7	1.456.963	13,0	94	104
Bankarske institucije	2.172.860	20,8	2.120.143	19,2	1.889.066	16,8	98	89
Nebankarske financ.instit.	403.295	3,9	509.769	4,6	471.675	4,2	126	93
Građani	4.181.882	40,0	4.506.881	40,8	4.920.739	43,8	108	109
Ostalo	266.361	2,5	264.845	2,4	275.404	2,4	99	104
UKUPNO	10.461.850	100,0	11.045.868	100,0	11.230.189	100,0	106	102

Grafikon 12 : Sektorska struktura depozita

U uvjetima djelovanja krize, visoke likvidnosti i smanjenih kreditnih aktivnosti, banke nastoje restrukturirati izvore financiranja i na taj način smanjiti troškove. Pored značajnog smanjenja

¹⁴ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilance stanja po shemi FBA.

kreditnih obveza, došlo je i do promjena u sektorskoj strukturi depozitnih sredstava, odnosno smanjeni su depoziti bankarskih institucija (uglavnom su to depoziti matične banke ili drugih članica grupacije), što je u bankama u Federaciji BiH supstituirano depozitima stanovništva.

Naime, pozitivna kretanja u segmentu depozita sektora stanovništva nastavljena su i u trećem kvartalu 2010. godine s rastom od 67 milijuna KM, što je znatno manje nego u prva dva kvartala kada su povećani za 8% ili 347 milijuna KM, što kumulativno za devet mjeseci iznosi 9% ili 414 milijuna KM. Depoziti stanovništva s iznosom od 4,92 milijarde KM i učešćem od 43,8% u ukupnim depozitima i dalje su najveći izvor financiranja banaka u F BiH.

Depoziti bankarskih institucija su po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Na kraju promatranog razdoblja, nakon pada od 11% ili 231 milijun KM u tri kvartala 2010. godine, iznosili su 1,89 milijardi KM, što je 16,8% ukupnih depozita. Depoziti bankarskih institucija sa 30.9.2010. veći su za 517 milijuna KM od kreditnih obveza (na kraju 2009. godine razlika je iznosila 317 milijuna KM) koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, bilo kod inozemnih kreditnih institucija, bilo kod matičnih grupacija, što je i očekivano imajući u vidu utjecaj financijske i ekonomske krize i stanje u gospodarstvu, što je imao za posljedicu smanjenje kreditnih aktivnosti banaka i visoku likvidnost.

Treba istaknuti da se 96% ili 1,82 milijarde KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u Federaciji BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u četiri velike banke (88%), od čega se na samo jednu banku odnosi 45% ukupnih depozita primljenih od grupacije. Na ovaj način domaće banke imaju financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice, što je od posebnog značaja u uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, te rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi (kreditni i depoziti u dopunskom kapitalu), financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod deset banaka) i sa 30.9.2010. iznosi 2,44 milijarde KM ili 16,2% ukupne pasive bankarskog sektora. U odnosu na kraj 2009. godine ova sredstva su manja za 602 milijuna KM ili 20% (depoziti za 277 milijuna KM ili 13%, kreditne obveze za 306 milijuna KM ili 41% i subordinirani krediti za 19 milijuna KM ili 9%).

Pod pokroviteljstvom MMF i drugih financijskih institucija, FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama-majkama iz zemalja Europske Unije čije banke-kćerke posluju na teritoriju BiH, tzv. „Bečkoj inicijativi“, kojom su banke-majke prihvatile obvezu da zadrže izloženost u Bosni i Hercegovini na razinu 31.12.2008 tijekom trajanja programa MMF-a (2009. – 2012.), uzimajući u obzir raspoloživost adekvatnih kreditnih mogućnosti u BiH i u okviru definiranih valjanih praksi za upravljanje kreditnim rizikom, kapitalom i likvidnošću. S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjenje, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću gotovo svih banaka u F BiH čije su banke-majke potpisnice „Bečke inicijative“, izloženost je u 2010. godini smanjena po osnovi plaćanja dospjelih kreditnih obveza, kao i povrata dijela depozitnih sredstava nakon isteka oročenja. To je imalo pozitivan efekt i na profitabilnost tih banaka kroz smanjenje kamatnih rashoda.

Depoziti ostalih sektora su imali neznatne promjene: depoziti privatnih poduzeća, nakon rasta od 4% ili 54 milijuna KM, sa 30.9.2010. iznosili su 1,46 milijardi KM što je 13% ukupnih depozita. Depoziti javnih poduzeća iznosili su, kao i na kraju 2009. godine, 1,4 milijarde KM, dok je učešće smanjeno sa 12,7% na 12,5%. Depoziti vladinih institucija, nakon blagog pada od 3% ili 22 milijuna KM, na kraju trećeg kvartala 2010. godine iznosili su 820 milijuna KM, što je 7,3% ukupnih depozita.

Valutna struktura depozita sa 30.9.2010. bila je sljedeća: depoziti u stranoj valuti (s dominantnim učešćem EURO) u iznosu od 6,6 milijardi KM imali su učešće od 59,1% (na kraju 2009. godine 59,6%) i depoziti u domaćoj valuti u iznosu od 4,6 milijardi KM s učešćem od 40,9% (na kraju 2009. godine 40,4%).

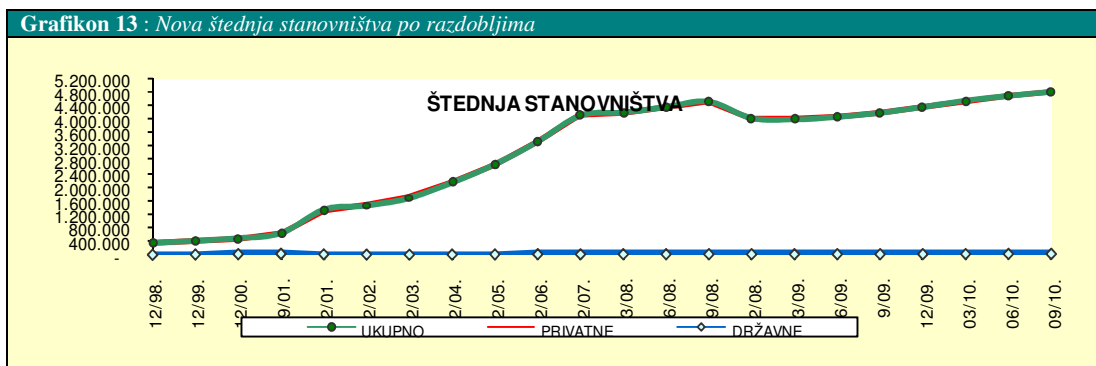
Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nakon dugogodišnjeg stabilnog i kontinuiranog rasta, s prvim znacima ekonomske i finansijske krize u četvrtom kvartalu 2008. godine smanjeni su za 11% ili 494 milijuna KM. Značajniji odljev zabilježen je u listopadu, da bi se nakon toga stanje stabiliziralo, poljuljano povjerenje u banke je vraćeno, što je imalo za posljedicu povrat većeg dijela depozita u 2009. godini na račune u bankama.

Positivni trendovi nastavljani su i u 2010. godini, štednja je sa 30.9.2010. dostigla iznos od 4,8 milijardi KM, što je najviši iznos do sada i za 278 milijuna KM je veći od nivoa štednje sa 30.9.2008., koji je neposredno pred krizu bio do tada najveći iznos. U tri kvartala 2010. godine štednja je imala rast od 10,2% ili 446 milijuna KM. Ovakva kretanja su najviše rezultat smanjene potrošnje zbog utjecaja krize, teškog stanja u ekonomiji uopće i straha stanovništva zbog neizvjesnosti kada će se situacija početi popravljati, odnosno kada će se pojaviti pozitivni pomaci i promjene nabolje.

Tablica 13 : Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2008.	31.12.2009.	30.09.2010.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	32.481	35.275	43.166	109	122
Privatne	4.003.184	4.325.926	4.764.185	108	110
UKUPNO	4.035.665	4.361.201	4.807.351	108	110

Grafikon 13 : Nova štednja stanovništva po razdobljima

U tri najveće banke nalazi se 71% štednje, dok 10 banaka ima pojedinačno učešće manje od 1%, što iznosi svega 5,5% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 29% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 71% u stranoj valuti.

Tablica 14 : Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX				
	31.12.2008.		31.12.2009.	30.09.2010.	3/2	4/3		
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	2.119.669	52,5%	2.054.196	47,1%	2.210.116	46,0%	97	108
Dugoročni štedni depoziti	1.915.996	47,5%	2.307.005	52,9%	2.597.235	54,0%	120	113
UKUPNO	4.035.665	100,0 %	4.361.201	100,0 %	4.807.351	100,0 %	108	110

Ročna struktura štednje je zadržala trend pozitivnih promjena iz prethodnih razdoblja daljim povećanjem učešća dugoročne štednje, što je rezultat većeg rasta dugoročne štednje (za 13% ili 290 milijuna KM) od kratkoročne (za 8% ili 156 milijuna KM), tako da je 30.9.2010. postotak njihovog učešća iznosio 54% i 46%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane postojanje sustava osiguranja depozita čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, u prosincu 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa na povećanje osiguranog depozita, tako da je od 1.4.2010. isti povećan na 35.000 KM, a sve poduzete aktivnosti su usmjerene na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 30.9.2010. ukupno 15 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH), a prema dostavljenim podacima u ovim bankama je deponirano 97% ukupnih depozita i 98,5% ukupne štednje.

Nakon izmjene Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH¹⁵ i ukidanja kriterija vlasništva (učešće privatnog i državnog kapitala), u prvom kvartalu 2010. godine jedna državna banka primljena je u program osiguranja. Preostalih pet banaka ne mogu aplicirati za prijem zbog neispunjavanja kriterija koje je propisala Agencija za osiguranje depozita: tri banke zbog postojećeg kompozitnog ranga, a dvije banke (jedna privatna i jedna državna) su pod privremenom upravom.

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁶ banaka u FBiH na dan 30.9.2010. iznosio je dvije milijardi KM.

-u 000 KM-

Tablica 15 : Regulatorni kapital						
O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	30.9.2010.	INDEKS		
				3/2	4/3	
1	2	3	4	5	6	
DRŽAVNE BANKE						
1.Temeljni kapital prije umanjnja	44.852	44.906	45.418	100	101	
2.Odbitne stavke	2.752	3.796	4.108	138	108	
a) Temeljni kapital (1-2)	42.100	41.110	41.310	97%	100	
b) Dopunski kapital	1.335	1.294	1.497	3%	116	
c) Kapital (a + b)	43.435	42.404	42.807	100%	101	
PRIVATNE BANKE						
1. Temeljni kapital prije umanjnja	1.610.692	1.708.796	1.783.154	106	104	
2.Odbitne stavke	170.042	195.208	252.156	115	129	
a) Temeljni kapital (1-2)	1.440.650	1.513.588	1.530.998	72%	101	
b) Dopunski kapital	574.370	506.458	443.071	28%	87	
c) Kapital (a + b)	2.015.020	2.020.046	1.974.069	100%	98	
UKUPNO						
1. Temeljni kapital prije umanjnja	1.655.544	1.753.702	1.828.572	106	104	
2.Odbitne stavke	172.794	199.004	256.264	115	129	
a) Temeljni kapital (1-2)	1.482.750	1.554.698	1.572.308	72%	101	
b) Dopunski kapital	575.705	507.752	444.568	28%	88	
c) Kapital (a + b)	2.058.455	2.062.450	2.016.876	100%	98	

¹⁵ „Službeni glasnik BiH“ br.75/09.

¹⁶ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08).

U tri kvartala 2010. godine kapital¹⁷ je smanjen za 2% ili 46 milijuna KM u odnosu na 2009. godinu, a promjene u temeljnom i dopunskom kapitalu su utjecale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Temeljni kapital je povećan za 1% ili 18 milijuna KM, a dopunski smanjen za 12% ili 63 milijuna KM.

Iako je rast temeljnog kapitala minimalan, treba istaknuti da je zaustavljanje pada i slabljenja kapitalne osnove, pod utjecajem visokih gubitaka u poslovanju, i očuvanje na istom, odnosno neznatno većoj razini, rezultat dva značajna događaja: prvo, zahtjev FBA bankama da se u otežanim uvjetima poslovanja i pristupa eksternim izvorima kapitala, porasta kreditnih gubitaka i smanjene profitabilnosti i kreditnih aktivnosti, ostvarena dobit za 2009. godinu zadrži u kapitalu, što su sve banke ispoštovale. Naime, nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka o raspodjeli revidirane dobiti od strane skupština banaka, ostvarena dobit za 2009. godinu u iznosu od 54 milijuna KM (13 banaka, dok je sedam banaka ostvarilo gubitak u iznosu od 53 milijuna KM) raspoređena je u temeljni kapital (u rezerve ili zadržanu – neraspoređenu dobit 94% i za pokriće gubitaka 5%).

Drugi značajan događaj je izvršena dokapitalizacija dvije banke u trećem kvartalu 2010. godine, koje su bile podkapitalizirane: jedna banka je izvršila dokapitalizaciju od 50 milijuna KM uplatom u fond rezervi, a druga novom emisijom dionica od 15,3 milijuna KM (ova banka je prethodno na teret dioničkog kapitala pokrila gubitke iz prethodnih godina u iznosu od 14,6 miliona KM).

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su povećane za 57 milijuna KM i to najviše iz osnove ostvarenog tekućeg gubitka (iznosi 99 milijuna KM), uz istovremeno smanjenje zbog pokrića dijela nepokrivenih gubitaka u iznosu od 39 milijuna KM.

Dopunski kapital je smanjen za 63 milijuna KM, s većim promjenama u strukturi: dobit iz 2009. godine u iznosu od 49 milijuna KM je prenesena u temeljni kapital, subordinirani dugovi su smanjeni za 21 milijun KM, dok su stavke općih rezervi za kreditne gubitke povećane za sedam milijuna KM. Tijekom godine u obračun kapitala ne ulazi tekuća nerevidirana dobit, što je također uticalo na smanjenje dopunskog kapitala.

Navedene promjene su utjecale na strukturu regulatornog kapitala, tako da je učešće temeljnog kapitala povećano sa 75% na 78% , a dopunskog smanjeno sa 25% na 22%.

Neto kapital je, kao i regulatorni, smanjen za 2% ili 46 milijuna KM i sa 30.9.2010. iznosi dvije milijarde KM. Najveći utjecaj smanjenja kapitala je ostvaren kod jedne banke (koja je iskazala gubitak od 84 milijuna KM). U trećem kvartalu kod ove banke je izvršena dokapitalizacija u iznosu od 50 milijuna KM, što je djelomično neutraliziralo negativan utjecaj gubitka na kapital.

Stopa kapitaliziranosti banaka izražena kao odnos kapitala i aktive sa 30.9.2010. iznosila je 12,9%, što je za 0,2 postotna poena manje nego na kraju 2009. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁸ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderirane aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 30.9.2010. iznosio 15,7% što je za 0,4 postotna poena manje nego na kraju 2009. godine, a razlog je smanjenje neto kapitala za 2% ili 46 milijuna KM i povećanje ukupnih ponderiranih rizika za 36 milijuna KM. Dok je ponderirani operativni rizik (POR) povećan za 62 milijuna KM (iznosi 945 milijuna KM), ponderirani kreditni rizik je, zbog reduciranih kreditnih aktivnosti, ostao skoro isti (manji je za 26 milijuna

¹⁷ Izvor podataka je kvartalno Izvješće o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

¹⁸ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

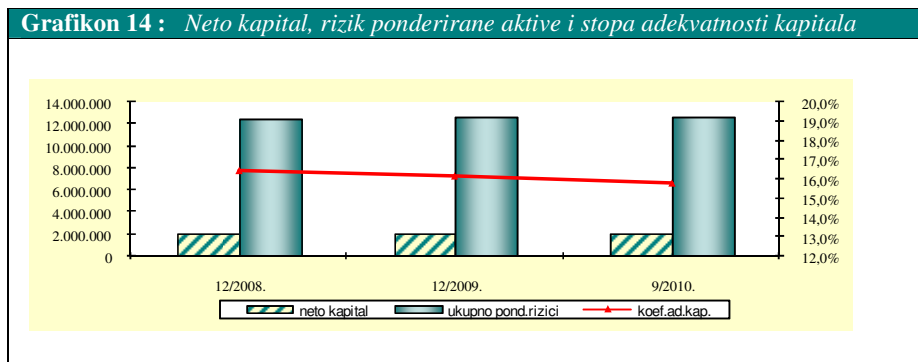
KM), što je rezultiralo navedenim porastom ukupnih ponderiranih rizika. Na kraju trećeg kvartala 2010. godine učešće ponderirane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 93%, a operativnom riziku 7%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom. Jedna od mjera koje je Agencija poduzela u cilju očuvanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i zahtjev bankama da ostvarenu dobit za 2009. godinu ne usmjeravaju u isplatu dividendi nego u jačanje kapitalne osnove, što su sve banke ispoštovala.

- 000 KM-

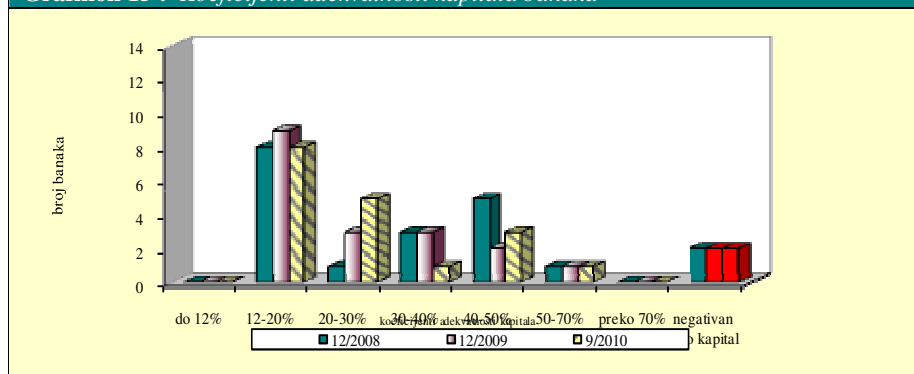
Tablica 16 : Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	30.09.2010.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. NETO KAPITAL	2.038.997	2.046.414	2.000.840	100	98
2. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKIVALENATA	12.301.441	11.790.234	11.763.973	96	100
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	130.975	882.928	944.967	674	107
4. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (2+3)	12.432.416	12.673.162	12.708.940	102	100
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	16,4%	16,1%	15,7%	98	98

Grafikon 14 : Neto kapital, rizik ponderirane aktive i stopa adekvatnosti kapitala

Efekte globalne finansijske krize vidljivi su i u segmentu kapitala, odnosno stope adekvatnosti kapitala, najviše zbog pada profitabilnosti skoro svih banaka u sustavu (smanjenje dobiti, odnosno rast gubitaka). Iako stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 30.9.2010. iznosi 15,7%, što je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti, kod nekoliko banaka došlo je do ugrožavanja kapitalne osnove i/ili narušavanja zakonom propisanog minimalnog standarda adekvatnosti kapitala. Sukladno zahtjevu FBA osiguran je dodatni kapital, tako da je u trećem kvartalu izvršena dokapitalizacija kod dvije banke, a u jednu banku, koja nije pribavila dodatni kapital, početkom desetog mjeseca uvedena je privremena uprava.

Grafikon 15 : Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka

Od ukupno 20 banaka u F BiH sa 30.9.2010., 18 banaka imalo je koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, dvije banke pod privremenom upravom imale su koeficijent manji od 12 %, odnosno negativan koeficijent adekvatnosti. Prema analitičkim podacima na kraju trećeg kvartala 2010. godine 12 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego prethodne godine, kod pet banaka je bolja, kod jedne je ista, dok dvije banke u privremenoj upravi imaju negativnu stopu.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala kod 18 banaka u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- osam banaka ima stopu između 12,6% i 17,8%, a tri najveće od 12,6% do 14,9%,
- devet banaka ima stopu između 21% i 50%,
- jedna banka ima stopu između 51% i 70%.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti i banaka i ukupnog bankovnog sustava, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske krize i na područje naše zemlje i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Prateći ekspanziju banaka i vršeći redovan nadzor ovog segmenta, FBA je prema bankama, ovisno o ocjeni njihove adekvatnosti kapitala i rizičnog profila institucije, poduzimala različite korektivne i nadzorne mjere, kao što su: donošenje strategije za održavanje nivoa kapitala i plana koji će osigurati kvantitetu i kvalitetu (strukturu) kapitala u skladu s prirodom i složenosti bančinih sadašnjih i budućih poslovnih aktivnosti i preuzetom i potencijalnom riziku, zatim pojačan nadzor i intenzivnije praćenje banke, zahtjev za pribavljanje dodatnog kapitala u cilju jačanja kapitalne osnove, te otklanjanja nedozvoljenih koncentracija kreditnog rizika i u vezi s tim ograničavanje i smanjenje izloženosti kreditnom riziku vezano za određene vrste koncentracija, praćenje provođenja i realizacije usvojenih planova kapitala i to posebno pribavljanja dodatnog kapitala iz eksternih izvora, nadziranje poštivanja i postupanja po naloženim mjerama i sl.

2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilance i izvanbilančnih stavki.

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)¹⁹ banaka u F BiH sa 30.9.2010. iznosila je 18 milijardi KM i veća je za 127 milijuna KM u odnosu na kraj 2009. godine, a bruto aktiva²⁰ u iznosu od 15,7 milijardi KM je manja za 31 milijun KM.

-u 000 KM-

Tablica17: Aktiva, izvanbilančne stavke i potencijalni kreditni gubici								
O P I S	IZNOS (u 000 KM)					INDEX		
	31.12.2008.	Strukt. %	31.12.2009.	Strukt. %	30.09.2010.	Strukt. %	4:2	6:4
1.	2	3	4	5	6	7	8	9
Kreditni	10.200.134	66,0	9.442.600	60,1	9.355.881	59,6	93	99
Kamate	59.564	0,4	61.797	0,4	51.407	0,3	104	83
Dospjela potraživanja	231.890	1,5	352.580	2,2	508.784	3,3	152	144
Potraživanja po plać. garancijama	2.353	0,0	1.620	0,0	1.884	0,0	69	116
Ostali plasmani	39.393	0,2	276.693	1,8	425.119	2,7	702	154
Ostala aktiva	4.937.976	31,9	5.581.877	35,5	5.343.297	34,1	113	96
UKUPNA AKTIVA	15.471.310	100,0	15.717.167	100,0	15.686.372	100,0	102	100
IZVANBILANCA	2.582.093		2.271.512		2.429.864		88	107
AKTIVA S IZVANBILANCOM	18.053.403		17.988.679		18.116.236		100	101
RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM	13.304.610		12.583.315		13.112.394		95	104
Opći kreditni rizik i Potencijalni kreditni gubici	461.839		534.721		654.892		116	122
Već formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	461.687		534.749		654.806		116	122

Nerizične stavke iznose pet milijardi KM ili 28% ukupne aktive s izvanbilancom i manje su za 7% u odnosu na kraj 2009. godine. S druge strane, rizična aktiva s izvanbilancom iznosi 13 milijardi KM i veća je za 4% ili 529 milijuna KM. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,4 milijarde KM i veće su za 7% ili 158 milijuna KM.

Negativan utjecaj i posljedice globalne financijske i ekonomske krize su sve izraženije u poslovanju banaka, kao rezultat prenošenja i širenja krize s realnog na bankarski sektor, što se najviše odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja i kvalitetu kreditnog portfelja. Nakon značajnog pada kreditnih plasmana od 6% ili 638 milijuna KM u 2009. godini, za prva tri kvartala 2010. godine ostvaren je neznatan rast od 70 milijuna KM, što se može ocijeniti pozitivnim jer su banke povećale opseg novih plasmana, čime je zaustavljen negativni trend iz posljednjih pet kvartala. Krediti su sa 30.9.2010. iznosili 9,9 milijardi KM, s učešćem u aktivi od 65,4%, što je 1,1 postotni poen više u odnosu na kraj 2009. godine. Međutim, zbog produbljiivanja krize i pogoršanja ukupnog ekonomskog i gospodarskog stanja u BiH, do kraja godine se ne očekuje značajniji porast kreditnih aktivnosti, na što ukazuje razina novoodobrenih kredita. Naime, za devet mjeseci 2010. godine plasirano je samo 17% više kredita u odnosu na isto razdoblje 2009. godine, a 28% manje u odnosu na isto razdoblje 2008. godine.

Najvažniji ograničavajući faktor rasta kredita je negativni utjecaj krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH i pogoršanje stanja u realnom sektoru, zatim smanjenje potrošnje stanovništva, ali i restriktivnije i opreznije politike kreditiranja banaka. Na temelju prethodno navedenog, kao i očekivanog sporog i slabog ekonomskog oporavka, izvjesno je da će i u narednom razdoblju rast kredita biti nizak, kvaliteta postojećeg kreditnog portfelja će se dalje pogoršati, loši plasmani će porasti i posljedično kreditni gubici, što će se negativno reflektirati na financijski rezultat banaka. Ipak, očekuje se usporavanje negativnih trendova što je već vidljivo i

¹⁹ Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05).

²⁰ Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

u trećem kvartalu 2010. godine, kada je porast nekvalitetnih kredita znatno smanjen, posebno u odnosu na prethodni kvartal u kojem je došlo do enormnog povećanja loših kredita (najviše zbog utjecaja jedne banke), što je rezultiralo znatno manjim porastom relativnog pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima u trećem kvartalu 2010. godine, kao i ostalih pokazatelja kvaliteta aktive, u odnosu na ranije periode.

FBA je bila uključena u aktivnosti na potpisivanju Memoranduma o razumijevanju s bankama - majkama iz zemalja Europske unije čije banke - kćerke posluju na teritoriju BiH, tzv „Bečkoj inicijativi“, čime se trebaju osigurati dodatna financijska sredstva za kreditiranje realnog sektora, jer svako pogoršanje ekonomije može negativno da se odrazi na rejting banaka - kćerki, a samim tim i da oslabi rejting matičnih banaka.

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,2 milijarde KM imaju učešće od 62,5% u ukupnim kreditima na razini sustava.

S aspekta sektora kojima su banke plasirale kredite, kretanja u tri kvartala 2010. godine mogu se ocijeniti pozitivnim zbog porasta plasmana privatnim poduzećima, dok su plasmani stanovništvu ostali na istom nivou. Naime, u odnosu na kraj 2009. godine krediti dati privatnim poduzećima su veći za 1% ili 55 milijuna KM, iznose 4,75 milijardi KM ili 48,2% ukupnih kredita (na kraju 2009. godine 47,9%). Krediti dani stanovništvu povećani su za neznatnih 0,2% ili 10 milijuna KM, iznose 4,77 milijardi KM, što je učešće od 48,4% (na kraju 2009. godine 48,6%). Zbog prevladavanja postojeće financijske krize vladine institucije su se kreditno zadužile kod dvije banke u FBiH, tako da su krediti ovom sektoru povećani za 42% ili 32 milijuna KM. Prema dostavljenim podacima od banaka, sa stanjem 30.9.2010., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, već dulje razdoblje nema promjene, odnosno najveće učešće od cca 72% imaju krediti odobreni za financiranje potrošnih dobara²¹, na stambene kredite se odnosi 25%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustavu plasirale su stanovništvu 65,5%, a privatnim poduzećima 59,8% ukupnih kredita danih ovim sektorima (na kraju 2009. godine stanovništvo 66,4%, privatna poduzeća 63,1%).

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

-u 000 KM-

Tablica 18 : Sektorska struktura kredita								
SEKTORI	31.12.2008.		31.12.2009.		30.09.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	76.964	0,7	74.609	0,8	106.338	1,1	97	142
Javna poduzeća	175.424	1,7	184.005	1,9	167.317	1,6	105	91
Privatna poduzeća i društ.	4.881.526	46,8	4.696.276	47,9	4.751.513	48,2	96	101
Bankarske institucije	5.805	0,1	6.755	0,1	7.318	0,1	116	108
Nebankarske financijske instit.	105.352	1,0	51.255	0,5	38.299	0,4	49	75
Građani	5.146.963	49,3	4.765.656	48,6	4.775.051	48,4	93	100
Ostalo	42.343	0,4	18.244	0,2	20.713	0,2	43	114
UKUPNO	10.434.377	100,0	9.796.800	100,0	9.866.549	100,0	94	101

Valutna struktura kredita se već dulje razdoblje važnije ne mijenja: najveće učešće od 74% ili 7,3 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom, krediti u domaćoj valuti 25% ili 2,4 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 116 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti.

²¹ Uključeno kartično poslovanje.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije²² i izvanbilančne stavke dani su u sljedećoj tablici.

Tablica 19: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR), potencijalni kreditni gubici (PKG) i izvanbilančne stavke (opisana aktiva i suspendirana kamata)

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)									INDEKS	
	31.12.2008.			31.12.2009.			30.9.2010.			5/2	8/5
	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktive	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
A	11.534.783	86,7	230.749	10.260.601	81,5	205.228	10.645.358	81,2	212.845	89	104
B	1.446.503	10,9	103.385	1.804.767	14,4	136.973	1.638.901	12,5	131.747	125	91
C	165.309	1,2	40.558	307.892	2,5	72.970	468.035	3,6	113.174	186	152
D	154.168	1,2	83.300	206.201	1,6	115.703	356.220	2,7	193.271	134	173
E	3.847	0,0	3.847	3.854	0,0	3.847	3.880	0,0	3.855	100	101
Rizična ak. (A-E)	13.304.610	100,0	461.839	12.583.315	100,0	534.721	13.112.394	100,0	654.892	95	104
Klasificirana (B-E)	1.769.827	13,3	231.090	2.322.714	18,5	349.493	2.467.036	18,8	442.047	131	106
Nekvalitetna (C-E)	323.324	2,4	127.705	517.947	4,1	119.550	828.135	6,3	310.300	160	160
Nerizična akt.²³	4.748.793			5.405.364			5.003.842			114	93
UKUPNO (rizična i nerizična)	18.053.403			17.988.679			18.116.236			100	101
IZVANBILANČNA EVIDENCIJA											
Otpisana aktiva	429.419	89,0		505.635	89,7		599.203	89,9		118	118
Susp. kamata	54.479	11,0		57.959	10,3		67.541	10,1		114	116
UKUPNO	483.898	100,0		563.594	100,0		666.744	100,0		117	118

Rizična aktiva s izvanbilancom (A-E) iznosi 13 milijardi KM i sa 30.9.2010. veća je za 4% ili 529 milijun KM. Nerizične stavke iznose pet milijardi KM i manje su za 7% ili 401 milijun KM u odnosu na kraj 2009. godine.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive, može se konstatirati da je u promatranom razdoblju nastavljen trend pada kvalitete aktive i njezinog „kvarenja“, što je posljedica utjecaja ekonomske krize i porasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza. Međutim, treba istaknuti da je najveći utjecaj na značajno pogoršanje pokazatelja ukupnog sustava imala jedna velika banka, koja je u 2009. godini započela, a u 2010. godini intenzivirala „čišćenje“ kreditnog portfelja, što je imalo za rezultat znatno lošije pokazatelje kvalitete aktive i ove banke i ukupnog bankovnog sustava. Dok je učešće kreditnog portfelja te banke sa 30.9.2010. iznosilo 16,9%, učešće njezine klasificirane i nekvalitetne aktive iznosilo je 32% i 53%, a od ostvarenog porasta loših-nekvalitetnih kredita (310 milijuna KM) najveći dio se upravo odnosi na tu banku (231 milijun KM ili 75%). Kod ostalih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno samo tri manje banke imaju pokazatelje kvalitete aktive lošije od bankovnog sustava.

²² U skladu s člankom 22. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive, banke su dužne formirati i kontinuirano održavati rezerve za OKR i PKG u sljedećim postotcima po kategorijama : A 2%, B 5% do 15%, C 16% do 40%, D 41% do 60% i E 100%.

²³ Stavke aktive na koje se, u skladu s člankom 22. stavak 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Klasificirana aktiva (B-E) je u promatranom razdoblju imala rast od 6% ili 144 milijuna KM, s tim da je B kategorija smanjena za 9% ili 166 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) povećana za visokih 60% ili 310 milijuna KM. U istom razdoblju je izvršen otpis aktive i kamate (isknjiženje u izvanbilančnu evidenciju) u iznosu od 154 milijuna KM. Koliko su navedeni pokazatelji zabrinjavajući pokazuje i činjenica da je u 2009. godini ukupan porast klasificirane aktive iznosio 31% ili 553 milijuna, od toga je B kategorija povećana za 25% ili 358 milijuna KM, nekvalitetna aktiva za 60% ili 195 milijuna KM, dok je otpisana aktiva i kamata u iznosu od 157 milijuna KM. U 2010. godini zbog slabe naplate i povećanja kašnjenja dospjelih potraživanja, banke su morale izvršiti reklasifikaciju i značajan iznos kredita pomjeriti iz B kategorije u nekvalitetnu aktivu, što je uzrokovalo porast troškova rezervi za kreditne gubitke.

Klasificirana aktiva je sa 30.9.2010. iznosila 2,5 milijardi KM, a nekvalitetna 828 milijuna KM (31.12.2009.: 2,3 milijarde KM i 518 milijuna KM).

Kao rezultat navedenog, pokazatelji kvalitete aktive iskazani kao odnos, odnosno učešće pojedinih kategorija u rizičnoj aktivu su lošiji nego na kraju 2009. godine, a očekuje se da će se negativni trendovi nastaviti i u narednim kvartalima, ali će biti usporeniji i manjeg intenziteta, što je već vidljivo u trećem kvartalu 2010. godine. Koeficijent klasificirane i rizične aktive je zbog većeg rasta klasificirane aktive (6%) od rizične (4%) pogoršan za 0,3 postotna poena u odnosu na kraj 2009. godine i iznosi 18,8% (na kraju prve polovice 2010. godine koeficijent je iznosio 19,3% što je bilo za 0,8 postotnih poena više u odnosu na kraj 2009. godine).

Ako se analizira odnos i trend samo nekvalitetne i rizične aktive, sa 30.9.2010. ovaj koeficijent je iznosio 6,3% što je još uvijek relativno nizak omjer, a u odnosu na kraj 2009. godine je veći za 2,2 postotna poena. Međutim, ako se uzme u obzir da učešće B kategorije u rizičnoj aktivu iznosi 12,5%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva, odnosno još uvijek prisutna praksa nekih banaka da ne formiraju pravovremeno adekvatne rezerve za kreditne gubitke, što se potvrdilo u on site kontrolama i rezultiralo nedostajućim rezervama za kreditne gubitke, može se zaključiti da kvaliteta aktive i dalje ima trend pogoršanja. Zato je od ključnog značaja da banke što realnije procjenjuju kvalitetu plasmana i formiraju adekvatne rezerve za kreditne gubitke, posebno zbog činjenice da se pod utjecajem krize povećava kašnjenje u naplati dospjelih potraživanja, rastu troškovi rezervi, te se smanjuje i zarada banaka.

Tabela 20 : Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)												INDEKS 12/6
	31.12.2009.						30.09.2010.						
	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	Stanovni štvo	Učešće %	Pravna lica	Učešće %	UKUPNO Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14
A	4.311.231	90,46	3.421.255	68,00	7.732.486	78,93	4.294.574	89,94	3.354.140	65,88	7.648.714	77,52	99
B	260.509	5,47	1.298.642	25,81	1.559.151	15,91	185.392	3,88	1.215.338	23,87	1.400.730	14,20	90
C	108.969	2,29	193.570	3,85	302.539	3,09	177.184	3,71	284.858	5,59	462.042	4,68	153
D	84.947	1,78	117.677	2,34	202.624	2,07	117.894	2,47	237.162	4,66	355.056	3,60	175
E	0	0,00	0	0,00	0	0,00	7	0,00	0	0,00	7	0,00	100
UKUPNO	4.765.656	100,0	5.031.144	100,0	9.796.800	100,00	4.775.051	100,0	5.091.498	100,0	9.866.549	100,00	101
Klas. kred. B-E	454.425	9,53	1.609.889	32,00	2.064.314	21,07	480.477	10,06	1.737.358	34,12	2.217.835	22,48	107
Nekv. kred C-E	193.916	4,07	311.247	6,19	505.163	5,16	295.085	6,18	522.020	10,25	817.105	8,28	162
	48,64		51,36		100,00		48,40		51,60		100,00		
Učešće po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E	22,02		77,98		100,00		21,66		78,34		100,00		
Nekvalitetna C-E	38,39		61,61		100,00		36,11		63,89		100,00		
Kategorija B	16,71		83,29		100,00		13,23		86,77		100,00		

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita danim pravnim osobama.

Pokazatelji kvalitete kredita odobrenih pravnim osobama i stanovništvu, kao i već navedeni pokazatelji kvaliteta ukupne rizične aktive, imaju trend pogoršanja u tri kvartala 2010. godine, što je najviše rezultat rasta nekvalitetnih kredita za 62% ili 312 milijuna KM (kod stanovništva 52% ili 101 milijun KM i kod pravnih osoba 68% ili 211 milijuna KM), što je dovelo do porasta učešća nekvalitetnih kredita sa 5,16% na 8,28%, te negativno utjecalo na ostale pokazatelje za ova dva sektora i ukupnog kreditnog portfelja.

Sa 30. 9.2010. od ukupnih kredita odobrenih pravnim osobama u iznosu od 5,09 milijardi KM, 1,7 milijardi KM ili 34,12% je klasificirano u kategorije B do E (na kraju 2009. godine 1,6 milijardi ili 32%), dok je od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 4,8 milijardi KM u navedene kategorije klasificirano 480 milijuna KM ili 10,06% (na kraju 2009. godine 454 milijuna KM ili 9,53%).

Od kredita plasiranim pravnim osobama kao nekvalitetni krediti klasificirano je 522 milijuna KM ili 10,25 % od ukupnih kredita odobrenih ovom sektoru (sa 31.12.2009. iznosili su 311 milijuna KM ili 6,19%). Za sektor stanovništva isti iznose 295 milijuna KM ili 6,18% (31.12.2009. 194 milijuna KM ili 4,07%).

U cilju što realnije ocjene treba uzeti u obzir i iznos kredita koje su banke u promatranom razdoblju isknjižile u izvanbilanci, što se daje u narednoj tablici.

Tablica 21 : Izvanbilančna evidencija: otpisana aktiva i suspendirana kamata

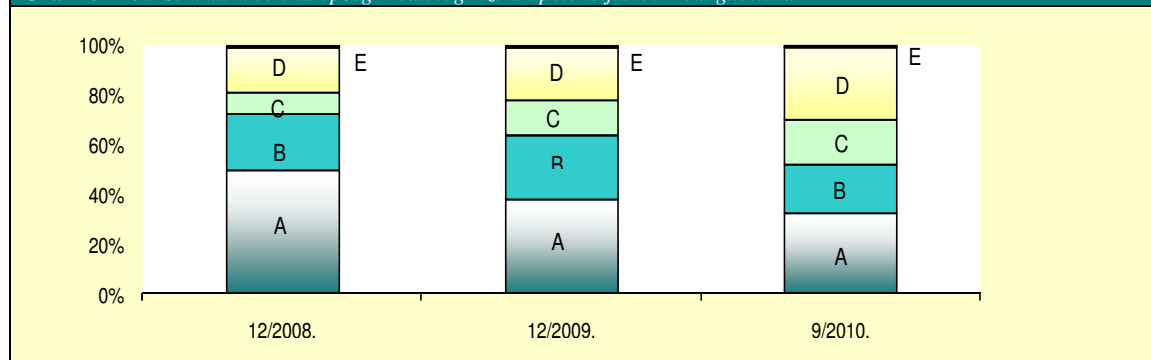
OPIS	STANOVNIŠTVO		PRAVNA LICA		UKUPNO	
	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata	Otpisana aktiva	Suspendirana kamata
1	2	3	4	5	6	7
Početno stanje 31.12.2009.	146.613	12.559	359.019	45.398	505.632	57.957
<i>Promjene u 2010. godini:</i>						
- novi otpis (u tekućoj godini)	62.005	7.317	68.811	15.669	130.816	22.986
- naplaćeno u tekućoj godini	14.155	4.631	11.798	5.076	25.953	9.707
- trajni otpis	316	167	10.979	3.530	11.295	3.697
Saldo 30.09.2010.	194.147	15.078	405.056	52.463	599.203	67.541

Saldo otpisane aktive 30.9.2010. (599 milijuna KM) i saldo suspendirane kamate (67 milijuna KM) povećani su za 18%, odnosno 16% u odnosu na 2009. godinu.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu s kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablicic i grafikonu.

Tablica 22 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2008.		31.12.2009.		30.09.2010.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
A	230.749	50,0	205.228	38,4	212.845	32,5	89	104
B	103.385	22,4	136.973	25,6	131.747	20,1	132	96
C	40.558	8,8	72.970	13,7	113.174	17,3	180	155
D	83.300	18,0	115.703	21,6	193.271	29,5	139	167
E	3.847	0,8	3.847	0,7	3.855	0,6	100	100
UKUPNO	461.839	100	534.721	100	654.892	100	116	122

Grafikon 16 : Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kred. gubitaka

Prema izvješćima, banke su formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Analizirajući razinu formiranih rezervi ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2009. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke veće su za 22% ili 120 milijuna KM i iznosile su 655 milijuna KM (samo u drugom kvartalu 2010. godine povećane su za 80 milijuna KM). Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka i rizične aktive s izvanbilancom, povećan je s 2,8% na 3,4%. Sa 30.9.2010. banke su prosječno za B kategoriju imale izdvojene rezerve po stopi od 8%,

za C kategoriju 24,2%, D kategoriju 54,3% i E 100% (na kraju 2009. godine: B 7,6%, C 23,7%, D 56,1% i E 100%).

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su banke formirale po nalogu FBA, ali time se problem suštinski ne rješava.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljnjeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, u skladu s Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba. Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 23: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ²⁴			INDEKS	
	31.12.2008.	31.12.2009.	30.09.2010.	3/2	4/3
	1	2	3	4	5
Dioničarima s više od 5% glasačkih prava, subs. i drugim povezanim pred.	26.823	29.191	81.811	109	280
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	304	470	445	155	95
Upravi banke	2.315	2.193	2.233	95	102
UKUPNO	29.442	31.854	84.489	108	265
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	10.304	5.137	18.602	50	362

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 165%, a potencijalne obveze za 262% (povećanje se najviše odnosi na jednu veliku banku u sustavu). Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz bilance uspjeha, banke u Federaciji BiH za devet mjeseci 2010. godine ostvarile su negativan financijski rezultat-gubitak u iznosu od 59 milijuna KM, dok je u istom razdoblju 2009. godine na razini bankovnog sustava ostvarena dobit u iznosu od 21 milijun KM. Osnovni razlog ovako lošeg financijskog rezultata je prvenstveno utjecaj visokog gubitka kod jedne banke, koji je za 25 milijuna KM veći od gubitka na nivou sustava. U istom razdoblju prethodne godine ova banka je imala znatno manji, ali i tada najveći gubitak u sustavu, u iznosu od 15 milijuna KM. U usporedbi s istim razdobljem 2009. godine, evidentno je da je profitabilnost većine banaka koje su pozitivno poslovale u 2009. godini lošija, odnosno dobit je u 2010. godini znatno manja, posebno kod dvije najveće banke u sustavu. S druge strane, iako je ukupan gubitak na razini sustava visok, kao što je navedeno najviše zbog jedne banke, kod većine banaka koje su u promatranom razdoblju 2010. godine ostvarile gubitak, isti je manji u usporedbi s usporednim razdobljem 2009. godine, a broj banaka koje posluju s gubitkom je smanjen s devet na sedam. Međutim, analizirajući dalje po kvartalima u 2010. godini, može se zaključiti da je došlo do pozitivnih promjena u trećem kvartalu, ostvareni gubitak u ovom kvartalu je znatno manji nego u prethodna dva, dok je dobit znatno veća. Očekuje se da će ova pozitivna kretanja biti nastavljena i u posljednjem, četvrtom kvartalu.

Najveći utjecaj na pogoršanje profitabilnosti gotovo svih banaka je porast troškova rezervi za kreditne gubitke, kao rezultat znatnog pada u kvaliteti kredita, odnosno povećanje razdoblja kašnjenja u otplati kredita, te pad kamatnih prihoda i sličnih prihoda kod većine banaka.

Positivan financijski rezultat od 40 milijuna KM ostvarilo je 13 banaka što je za 31% ili 18 milijuna KM manje nego u istom razdoblju 2009. godine. Istovremeno, gubitak u poslovanju u

²⁴ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

iznosu od 99 milijuna KM iskazan je kod sedam banaka i isti je više od dva puta veći ili za 61 milijun KM u odnosu na usporedno razdoblje 2009. godine.

Na visoke oscilacije u iskazanom financijskom rezultatu u usporednim razdobljima posljednje tri godine najznačajniji utjecaj su imala dešavanja na burzi vezana za promjene cijena u trgovini vrijednosnim papirima i to visoki prihodi u 2007. godini, odnosno rashodi u 2008. godini, dok je u 2009. godini i 2010. godini njihov utjecaj minimalan, gotovo beznačajan.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 24: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak						
Datum/Opis	Na razini sustava		Državne banke		Privatne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
30.9.2008.						
Gubitak	-32.508	6	-	-	-32.508	6
Dobit	89.304	14	2.656	2	86.648	12
Ukupno	56.796	20	2.656	2	54.140	18
30.9.2009.						
Gubitak	-37.396	9	-870	1	-35.809	8
Dobit	58.286	11	629	1	57.657	10
Ukupno	20.890	20	-241	2	21.848	18
30.9.2010.						
Gubitak	-98.836	7	-316	1	-98.520	6
Dobit	40.095	13	817	1	39.278	12
Ukupno	-58.741	20	501	2	-59.242	18

Kao i u ostalim segmentima i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (40 milijuna KM) 67% ili 27 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu (koje su, suštinski, nosioci profitabilnosti), a čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 48,7%. U ukupnom gubitku od 99 milijuna KM samo na jednu veliku banku u stranom vlasništvu, s učešćem aktive 13,8% u sustavu nalazi se na trećem mjestu, odnosi se 84 milijuna KM ili 84,7%. Analitički podaci pokazuju da ukupno 11 banaka ima lošiji financijski rezultat (za visokih 94 milijuna KM - od toga se na navedenu banku odnosi 69 milijuna KM), a devet banaka ima bolji rezultat (za 15 milijuna KM).

Financijski rezultat državnih banaka nema značajniji utjecaj na ukupnu profitabilnost bankarskog sektora.

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je pod utjecajem ekonomske krize od početka 2009. godine došlo do pada profitabilnosti, a ukupna profitabilnost sustava je drastično pogoršana u 2010. godini. Naime, nakon 2001. godine (na razini sustava iskazan gubitak 33 milijuna KM), započeo je trend uspješnog poslovanja koji je zbog širenja globalne i financijske krize zaustavljen, tako da je ponovo u 2010. godini na razini bankovnog sustava iskazan gubitak, što je posljedica činjenice da je generalno u sustavu, a posebno kod velikih banaka, koje su bile nosioci profitabilnosti, došlo do smanjenja ukupnog prihoda, prvenstveno kao rezultat pada kamatnog prihoda uslijed smanjenja kreditnih plasmana, te s druge strane, izuzetnog povećanja troškova rezervi za kreditne gubitke, kao posljedice pogoršanja kvalitete kredita kod svih banaka.

Na razini sustava ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 620 milijuna KM i u odnosu na usporedno razdoblje 2009. godine veći je za 2% ili 14 milijuna KM. Ukupni nekamatni rashodi

iznose 679 milijuna KM, sa stopom rasta od 16% ili 96 milijuna KM, što je imalo negativan efekt na ukupan finansijski rezultat sustava.

Stagnacija, a zatim pad kreditnih aktivnosti u 2009. godini i neznatan porast u 2010. godini imali su negativan utjecaj na nivo kamatnih prihoda. Naime, ukupni prihodi od kamata iznose 641 milijun KM i u odnosu na isto razdoblje prethodne godine manji su za 8% ili 55 milijuna KM i s padom učešća u ukupnom prihodu sa 114,8% na 103,3%. U strukturi kamatnih prihoda najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima, koji iznose 584 milijuna KM ili 94,2% ukupnog prihoda, i smanjili su se za 9% ili 56 milijuna KM. Značajan pad od 49% ili 10 milijuna KM imali su prihodi po kamatonosnim računima kod depozitnih institucija, a njihovo učešće je smanjeno sa 3,3% na 1,6%. Suprotan trend i kretanje zabilježen je kod prihoda od vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća, koji iznose tri milijuna KM i koji su u odnosu na isto razdoblje prošle godine veći za više od 4 puta ili dva milijuna KM, što je u uvjetima pada kreditnih aktivnosti posljedica plasiranja viška likvidnih sredstva u vrijednosne papire, kako bi se ostvario bolji povrat na investirana sredstva, te efekt na profitabilnost.

S druge strane, pozitivna kretanja su zabilježena kod kamatnih rashoda koji su imali veću stopu pada (18%) u odnosu na stopu pada kamatnih prihoda (8%). Kamatni rashodi iznose 249 milijuna KM, s promjenom učešća u ukupnom prihodu sa 50,0% na 40,2%. U strukturi kamatnih rashoda treba istaći značajan pad od 43% ili 24 milijuna KM kamatnih rashoda po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, sa smanjenim učešćem sa 9,4% na 5,3% kao rezultat smanjenja dugoročnih kreditnih zaduženja banaka, najvećim dijelom kod stranih finansijskih institucija (banke „majke“ ili povezane banke iz grupacija i na finansijskim tržištima kod drugih kreditora) za cca 20%, što je posljedica kako redovnih otplata, tako i manjim dijelom prijevremenih čemu banke pribjegavaju radi smanjivanja troškova uslijed visoke likvidnosti. Kamatni rashodi po depozitima, s padom od 11% ili 25 milijuna KM, iznose 205 milijuna KM i sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 37,9% na 33,1%, kao rezultat smanjivanja kamatnih stopa i na kratkoročne i na dugoročne depozite i pravnih osoba i stanovništva.

Neto kamatni prihod iznosi 391 milijun KM i u odnosu na isto razdoblje prošle godine je neznatno niži za 0,4% ili jedan milijun KM i smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 64,8% na 63,1%.

Operativni prihodi iznose 229 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu porasli su za 7% ili 16 milijuna KM, a učešće u strukturi ukupnog prihoda sa 35,2% na 36,9%. Porast operativnih prihoda je prvenstveno vezan za porast naknada za izvršene usluge.

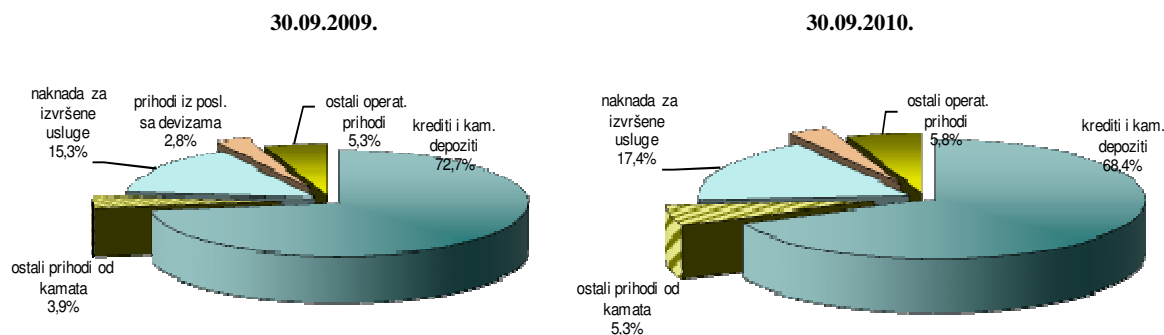
Ukupni nekamatni rashodi imali su brži rast (16%) od neto kamatnog prihoda (0,4%) i u promatranom razdoblju iznose 679 milijuna KM, što je u odnosu na usporedno razdoblje više za 96 milijuna KM, što je prvenstveno rezultat povećanja troškova rezervi za kreditne gubitke. Istovremeno, njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 96,2% na 109,5%.

U okviru nekamatnih rashoda nominalno i relativno najveći rast od 63% ili 102 milijuna KM imali su troškovi rezervi za kreditne gubitke koji iznose 265 milijuna KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda povećano je sa 26,9% na 42,7%. Suprotan trend i kretanje imali su troškovi plaća i doprinosa sa stopom pada od 4% i iznose 181 milijun KM (prosječan broj zaposlenih za devet mjeseci 2010. godine manji za 4,5% u odnosu na isto razdoblje 2009. godine) i troškovi fiksne aktive koji sa stopom pada od 3% iznose 112 milijuna KM.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

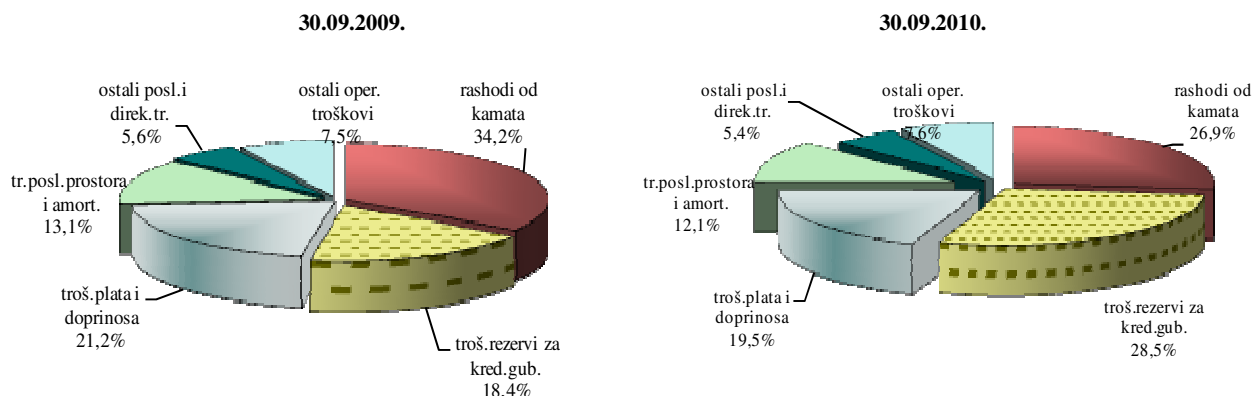
Struktura ukupnih prihoda	30.09.2008.		30.09.2009.		30.09.2010.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonsni rač. depozita kod depoz.inst.	67.208	7,4	19.974	2,2	10.117	1,2	30	51
Kreditni i poslovi leasinga	591.322	64,6	640.202	70,5	584.168	67,2	108	91
Ostali prihodi od kamata	33.504	3,7	35.607	3,9	46.669	5,3	106	131
UKUPNO	692.034	75,7	695.783	76,6	640.954	73,7	101	92
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	135.647	14,8	138.627	15,3	150.973	17,4	102	109
Prihodi iz posl. sa devizama	27.003	2,9	25.667	2,8	27.097	3,1	95	106
Ostali operativni prihodi	59.993	6,6	48.668	5,3	50.831	5,8	81	104
UKUPNO	222.643	24,3	212.962	23,4	228.901	26,3	96	107
UKUPNI PRIHODI (I + II)	914.677	100,0	908.745	100,0	869.855	100,0	99	96

Grafikon 17 : Struktura ukupnih prihoda

- u 000 KM-

Struktura ukupnih rashoda	30.09.2008.		30.09.2009.		30.09.2010.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	213.720	25,0	229.884	26,0	205.259	22,1	108	89
Obveze po uzetom kredit. i ostalim pozajm.	79.893	9,3	57.003	6,4	32.669	3,5	71	57
Ostali rashodi od kamata	16.320	1,9	16.009	1,8	11.614	1,3	98	73
UKUPNO	309.933	36,2	302.896	34,2	249.542	26,9	98	82
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi rezervi za opći kred. rizik i potencijalne kreditne gubitke	122.045	14,3	162.847	18,4	264.900	28,5	133	163
Troškovi plaća i doprinosa	174.920	20,5	188.083	21,2	181.300	19,5	108	96
Troškovi posl.prostora i amortizacija	107.796	12,6	115.612	13,1	111.980	12,1	107	97
Ostali poslovni i direktni troškovi	44.922	5,3	49.802	5,6	50.400	5,4	111	101
Ostali operativni troškovi	94.605	11,1	66.585	7,5	70.435	7,6	70	106
UKUPNO	544.288	63,8	582.929	65,8	679.015	73,1	107	116
UKUPNI RASHODI (I + II)	854.221	100,0	885.825	100,0	928.557	100,0	104	105

Grafikon 18 : Struktura ukupnih rashoda

U sljedećim tablicama dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tablica 27: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po razdobljima			
KOEFICIJENTI	30.9.2008.	30.9.2009.	30.9.2010.
Dobit na prosječnu aktivu	0,40	0,14	-0,39
Dobit na prosječni ukupni kapital	3,88	1,26	-3,54
Dobit na prosječni dionički kapital	5,83	1,85	-5,03
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,69	2,59	2,57
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	1,57	1,41	1,50
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,26	4,00	4,07
Poslovni i direktni rashodi ²⁵ /prosječna aktiva	1,18	1,40	2,07
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,66	2,44	2,38
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	3,83	3,85	4,45

-u %-

Tablica 28 : Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 30.6.2010.			
KOEFICIJENTI	30.09. 2010.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Dobit na prosječnu aktivu	0,27	-0,39	-0,39
Dobit na prosječni ukupni kapital	1,19	-3,67	-3,54
Dobit na prosječni dionički kapital	1,47	-5,23	-5,03
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	1,42	2,58	2,57
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	4,57	1,46	1,50
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,99	4,04	4,07
Poslovni i direktni rashodi/prosječna aktiva	1,18	2,08	2,07
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	4,54	2,36	2,38
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	5,72	4,44	4,45

Iskazani gubitak na razini bankovnog sustava za devet mjeseci 2010. godine rezultirao je negativnim ključnim pokazateljima profitabilnosti: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital). Produktivnost banaka, mjerena odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (4,07%) je neznatno porasla u odnosu na usporedno razdoblje prethodne godine (4,00%) zbog neznatno bržeg rasta ukupnog prihoda od prosječne ukupne aktive. Treba

²⁵ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

istaknuti i visok rast poslovnih i direktnih rashoda po prosječnoj aktivi (sa 1,40% na 2,07%) što je posljedica visokog rasta troškova rezervi za kreditne gubitke.

Svi ključni financijski pokazatelji profitabilnosti analizirani prema kriteriju vlasništva u bankama, pokazuju da privatne banke posluju rentabilnije, produktivnije i efikasnije, što im osigurava konkurentnu prednost u odnosu na državne banke i ukazuje na nužnost završetka privatizacije preostalih državnih banaka.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog negativnih efekata koje ima ekonomska i financijska kriza na bankarski sektor u FBiH, ocjena je da će profitabilnost banaka i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem pogoršanja kvalitete aktive, odnosno daljnjeg rasta kreditnih gubitaka i kreditnog rizika, te će ovisiti o efikasnom upravljanju i kontroli operativnih prihoda i troškova. Najvažniji uvjet za poboljšanje zarade banaka je povećanje nivoa kreditnih aktivnosti, ne samo da bi na taj način banke osigurale rast kamatnih prihoda, nego i zbog njihove osnovne društvene funkcije alociranja prikupljenih financijskih sredstava u gospodarske tokove i ekonomiju, uvažavajući pri tome standarde opreznosnog poslovanja i dobre prakse upravljanja rizicima, primarno kreditnim rizikom.

Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta menadžmenta i poslovna politika koju vodi jer se time izravno utiče na njene performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1.7.2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope²⁶ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove bez obzira na kojoj teritoriji posluju, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom²⁷.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2008. godine, lipanj, rujanj i prosinac 2009. godine, te lipanj i rujanj 2010. godine.

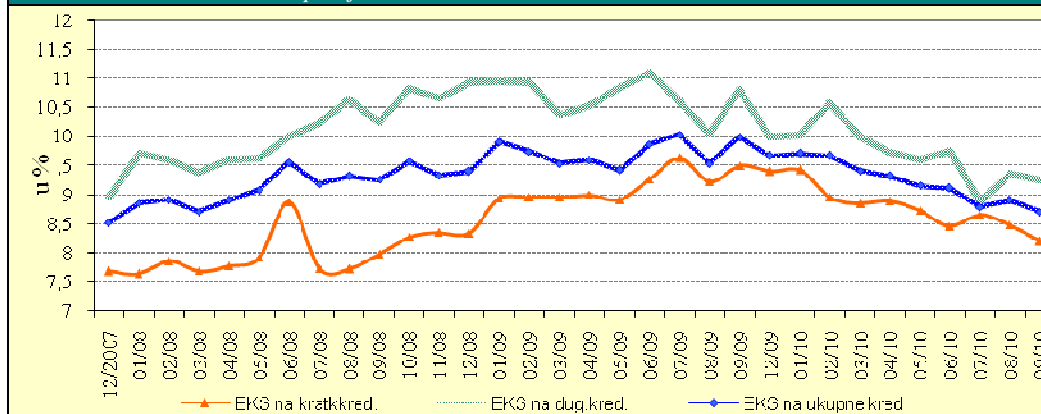
²⁶ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

²⁷ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tablica 29 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite

O P I S	31.12.2008.		30.6.2009.		30.09.2009.		31.12.2009.		30.06.2010.		30.09.2010.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	7,82	8,33	8,41	9,26	8,77	4,49	8,55	9,39	7,90	8,45	7,70	8,19
1.1. Gospodarstvu	7,74	8,19	8,40	9,10	8,71	9,16	8,51	9,27	7,86	8,34	7,69	8,08
1.2. Stanovništvu	10,25	13,04	10,03	13,94	9,81	13,31	9,51	12,9	8,97	12,28	8,42	12,57
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	9,95	10,92	9,92	11,09	9,7	10,8	9,16	10,00	8,89	9,75	7,75	9,24
2.1. Gospodarstvu	8,33	8,92	8,70	9,62	8,77	9,64	8,46	9,15	8,40	8,90	8,07	8,45
2.2. Stanovništvu	11,16	12,54	10,82	12,20	10,57	11,87	10,21	11,32	9,35	10,56	7,48	9,93
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	8,69	9,39	8,91	9,86	9,12	9,98	8,82	9,66	8,40	9,10	7,73	8,70
3.1. Gospodarstvu	7,88	8,37	8,45	9,19	8,73	9,27	8,50	9,23	8,04	8,53	7,81	8,19
3.2. Stanovništvu	11,09	12,58	10,75	12,34	10,59	12,08	10,17	11,42	9,34	10,64	7,53	10,05

Grafikon 19 : Ponderirane prosječne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Ponderirana EKS na kredite u prva tri kvartala 2010. godine ima blagi trend pada. U odnosu na nivo iz prosinca 2009. godine od 9,66%, nakon neznatnih povećanja od 0,04 postotna poena u siječnju i 0,13 postotnih poena u kolovozu 2010. godine, ista bilježi kontinuirano smanjenje, te u rujnu 2010. godine iznosi 8,70%.

Tijekom prvih devet mjeseci 2010. godine veće oscilacije bilježe ponderirane kamatne stope na kratkoročne kredite i to unutar 1,2 postotna poena, nego na dugoročne koje su se kretale unutar 1,14 postotnih poena.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u rujnu 2010. godine iznosila je 8,19% i što je za 1,2 postotna poena manje u odnosu na prosinac 2009. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne kredite je u rujnu 2010. godine iznosila 9,24%, što je u odnosu na prosinac 2009. godine manje za 0,77 postotnih poena.

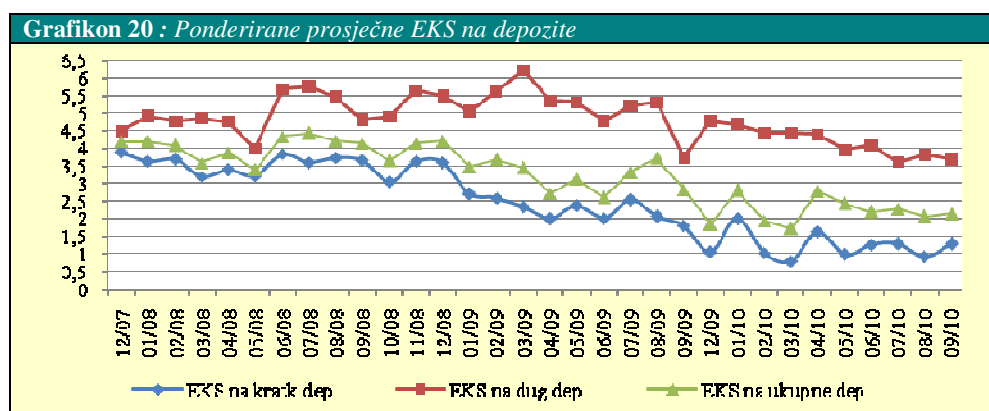
Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu²⁸, u promatranom razdoblju 2010. godine imale su trend pada, uz prisutne manje oscilacije. Ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, još uvijek niža od EKS na kredite stanovništvu, smanjena je sa 9,23% iz prosinca 2009. godine na nivo od 8,19% u rujnu 2010. godine. Kod dugoročnih kredita pad je iznosio 0,70 postotnih poena (sa 9,15% na 8,45%), dok su EKS na kratkoročne kredite imale znatno veći pad od 1,19 postotnih poena (sa 9,27% na 8,08%).

Promjene ukupne EKS na kredite plasirane stanovništvu u prva tri kvartala 2010. godine su se kretale unutar 1,85 postotnih poena, najniža kamatna stopa zabilježena je u travnju od 10,03%, a najveća od 11,88% u travnju, dok je u rujnu 2010. godine iznosila 10,05% što je za 1,37 postotnih poena manje u odnosu na prosinac 2009. godine. EKS na dugoročne kredite plasirane istom sektoru je s nivoa u prosincu 2009. godine od 11,32% u rujnu 2010. godine smanjena na 9,93%. EKS na kratkoročne kredite u rujnu 2010. godine iznosila je 12,57% što je za 0,34 postotna poena manje u odnosu na prosinac 2009. godine.

Ponderirane NKS i EKS po oročenim depozitima, izračunatim na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 30: Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite

O P I S	31.12.2008.		30.6.2009.		30.9.2009.		31.12.2009.		30.6.2010.		30.9.2010.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	3,59	3,59	1,99	2,01	1,79	1,79	1,06	1,06	1,26	1,26	1,28	1,28
1.1. do tri mjeseca	3,48	3,49	1,74	1,74	0,88	0,88	0,72	0,72	0,39	0,39	0,69	0,69
1.2. do jedne godine	4,13	4,14	3,8	3,95	3,63	3,64	2,90	2,91	3,25	3,26	2,59	2,6
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	5,48	5,49	4,72	4,78	3,7	3,72	4,75	4,77	4,08	4,09	3,65	3,69
2.1. do tri godine	5,41	5,42	4,58	4,66	5,24	5,28	4,72	4,74	3,86	3,87	3,44	3,47
2.2. preko tri godine	6,34	6,33	6,14	6,11	2,13	2,13	5,12	5,13	5,45	5,47	4,58	4,64
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	4,2	4,2	2,57	2,6	2,8	2,82	1,82	1,83	2,19	2,19	2,13	2,14

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

²⁸ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

U odnosu na prosinac 2009. godine ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u rujnu 2010. godine povećana je za 0,31 postotni poen (sa 1,83% na 2,14%). Ponderirana EKS na kratkoročne depozite bilježi kretanja unutar 1,22 postotna poena, s najvećom stopom u siječnju u iznosu od 2,01% te najnižom u martu od 0,79%, dok u rujnu 2010. godine iznosi 1,28% (2009.:1,06%). Ponderirana EKS na dugoročne depozite bilježi pad od 1,08 postotnih poena u odnosu na prosinac 2009. godine i u rujnu 2010. godine iznosila je 3,69%.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine je smanjena u odnosu na razinu iz prosinca za 1,27 postotnih poena i u rujnu je iznosila 3,47%. EKS na depozite oročene preko tri godine u rujnu je iznosila 4,64%, što je za 0,49% postotnih poena manje od prosinca 2009. godine kada je iznosila 5,13%.

Kod kamata na kratkoročne depozite dolazi do pada EKS na depozite oročene do tri mjeseca za neznatnih 0,03 postotna poena u odnosu na razinu u prosincu i u rujnu 2010. godine iznosi 0,69%, a na depozite oročene do jedne godine 2,6% što je za 0,31 postotni poen manje u odnosu na prosinac 2009. godine.

Banke su u rujnu 2010. godine plaćale gospodarstvu kamate po dosta nižim EKS na oročene depozite (1,59%) nego stanovništvu (2,97%) što je u direktnoj vezi sa strukturom oročenih depozita. Naime, depoziti gospodarstva se najviše oročavaju kratkoročno i to do tri mjeseca (manji dio do jedne godine), a ovi depoziti nose znatno niže kamatne stope. S druge strane, u strukturi depozita koji se oročavaju preko jedne godine (najveći iznos oročenja je do tri godine) dominantni su depoziti stanovništva. EKS na oročene depozite stanovništva su u rujnu 2010. godine manje u odnosu na prosinac 2009. godine kada su iznosile 3,75%, dok su kod gospodarstva iste veće u odnosu na prosinac 2009. godine (1,1%) .

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po videnju, izračunate su na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 31 : Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po videnju												
O P I S	31.12.2008.		30.06.2009.		30.09.2009.		31.12.2009.		30.06.2010.		30.09.2010.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,62	8,81	8,56	9,00	8,71	8,72	8,96	8,96	8,83	8,84	8,78	8,78
2. Ponderirane kam. stope na depozite po videnju	0,40	0,40	0,40	0,40	0,42	0,42	0,41	0,41	0,23	0,23	0,23	0,23

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u rujnu 2010. godine iznosila je 8,78% (smanjenje za 0,18 postotnih poena u odnosu na rujnu 2009. godine), a na depozite po videnju 0,23%, što je manje za 0,18 postotnih poena u odnosu na prosinac 2009. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz kreditni rizik, jedno od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njezinu održivost na financijskom tržištu. Također, to je jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, te njegove stabilnosti i sigurnosti.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju rizik likvidnosti imao je sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustavi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole

ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njegovog unapređenja i poboljšanja. Međutim, treba istaknuti da je međuovisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju veoma visoka.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo porastao i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje banke, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njezine solventnosti i kapitalne osnove.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njezinog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka nije bila ugrožena likvidnost bankovnog sustava, jer su banke u F BiH zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani, s tendencijom blagog pogoršanja u 2010. godini zbog smanjenja novčanih sredstava po osnovi investicija u vrijednosne papire i plaćanja kreditnih obveza. Ostaje konstatacija i ocjena da je likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje dobra, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni i pokrivenošću kratkoročnih obveza likvidnim sredstvima. Međutim, zbog prisutne financijske krize u svijetu koja se negativno reflektira na bankovne sustave pojedinih europskih zemalja, a većina banaka u F BiH je u vlasništvu velikih europskih bankarskih grupa koje pružaju značajnu financijsku podršku našim bankama kroz depozitna i kreditna sredstva, ocjenjuje se da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom.

Također treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor sve veći, negativne posljedice reflektiraju se na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke posluju u BiH, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, a to dovodi do smanjenja priljeva likvidnih sredstava banaka.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospjeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospjeća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

Rizik likvidnosti je u uskoj korelaciji s drugim rizicima i često se negativno efektira na uspješnost i profitabilnost banaka.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 30.9.2010. i dalje najveće učešće od 74,4% imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove²⁹) s učešćem od 10,6%, koji su sa dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za

²⁹ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i obveze trajnog karaktera.

dugoročne plasmane, a značajno su doprinijeli poboljšanju ročne usklađenosti dospijeca stavki aktive i obveza.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija, a nakon dužeg razdoblja poboljšanja u 2010. godini prisutan je blagi trend pogoršanja.

- u 000 KM-

Tablica 32 : Ročna struktura depozita								
DEPOZITI	31.12.2008.		31.12.2009.		30.9.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Štednja i dep. po viđenju	4.186.773	40,0	4.490.845	40,7	4.908.078	43,7	107	109
Do 3 mjeseca	460.100	4,4	322.763	2,9	214.527	1,9	70	66
Do 1 godine	979.516	9,4	833.089	7,5	1.057.607	9,4	85	127
1. Ukupno kratkoročni	5.626.389	53,8	5.646.697	51,1	6.180.212	55,0	100	109
Do 3 godine	3.018.766	28,9	3.292.619	29,8	2.988.135	26,6	109	91
Preko 3 godine	1.816.695	17,4	2.106.552	19,1	2.061.842	18,4	116	98
2. Ukupno dugoročni	4.835.461	46,2	5.399.171	48,9	5.049.977	45,0	112	94
UKUPNO (1 + 2)	10.461.850	100,0	11.045.868	100,0	11.230.189	100,0	106	102

Analizirajući ročnu strukturu depozita prema dvije osnovne grupe, u odnosu na 2009. godinu, evidentno je povećanje učešća kratkoročnih depozita za 3,9 postotnih poena i za isto smanjenje dugoročnih depozita, tako da je njihovo učešće sa 30.9.2010. godine iznosilo 55% i 45%.

Ukupni kratkoročni depoziti su u odnosu na 2009. godinu uvećani za 9% ili 534 milijuna KM, dok su dugoročni depoziti smanjeni za 6% ili 349 milijuna KM.

Rast kratkoročnih depozita ostvaren je po osnovi povećanja depozita po viđenju za 9% ili 414 milijuna KM, dok su depoziti do tri mjeseca smanjeni za 34% ili 108 milijuna KM, uz istovremeno smanjenje učešća sa 2,9% na 1,9%, a depoziti do jedne godine povećani su za 27% ili 225 milijuna KM, zbog čega je i njihovo učešće u ukupnim depozitima povećano sa 7,5% na 9,4%. Depoziti po viđenju i dalje imaju najveće učešće od 43,7% u ukupnim depozitima, dok najmanje učešće (1,9%) imaju depoziti do tri mjeseca. U ukupnim depozitima po viđenju najveće učešće imaju depoziti stanovništva (37,7%), koji su u odnosu na 2009. godinu povećani za 14,2% ili 229 milijuna KM.

Ukupni dugoročni depoziti su u 2010. godini smanjeni za 6% ili 349 milijuna KM. Treba istaknuti da je kod dugoročnih depozita dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva od 49% i bankarskih institucija 30,3%. U depozitima oročenim do tri godine najveće učešće, od 65,4%, imaju depoziti stanovništva (na kraju 2009. godine 58,2%), dok u razdoblju preko tri godine najveće učešće od 65,8% imaju depoziti bankarskih institucija (na kraju 2009. godine 72%).

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 33: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2008.		31.12.2009.		30.9.2010.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	234.178	2,2	354.200	3,6	510.668	5,2	151	144
Kratkoročni krediti	2.337.251	22,4	2.159.008	22,0	2.134.324	21,6	92	99
Dugoročni krediti	7.862.948	75,4	7.283.592	74,4	7.221.557	73,2	93	99
UKUPNO KREDITI	10.434.377	100,0	9.796.800	100,0	9.866.549	100,0	94	101

U promatranom periodu 2010. godine dugoročni krediti su smanjeni za 1% ili 62 milijuna KM (kako se najveće učešće u strukturi dugoročnih kredita odnosi na kredite dane stanovništvu treba istaknuti da se samo na smanjenje u tom segmentu odnosi 52 milijuna KM), kratkoročni krediti također bilježe smanjenje od 1% ili 25 milijuna KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 44% ili 156 milijuna KM, od čega se najveći iznos od 129 milijuna KM odnosi na privatna poduzeća, zatim na stanovništvo 27 milijuna KM, dok je kod javnih poduzeća došlo do smanjenja, a nebankarskih financijskih organizacija do povećanja u iznosu od po cca dva milijuna KM. U strukturi dospjelih potraživanja 75% su od privatnih poduzeća, 20% od stanovništva i 5% od ostalih sektora.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 88,9% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 57,4%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 65,4% što je za 1,1 postotni poen više u odnosu na kraj 2009. godine, zbog blagog rasta kredita od 0,7% ili 70 milijuna KM i smanjenja aktive od 148 milijuna KM ili 1%. Novčana sredstva su smanjena za 8% ili 388 milijuna KM, a njihovo učešće, u odnosu na 31.12.2009. je smanjeno sa 31,4% na 29,1%.

Banke su u 2010. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Stopa obvezne rezerve je od 11.10.2008., u cilju osiguranja dodatne likvidnosti banaka, smanjena na 14%. Također, s istim ciljem, odlukom CB BiH je izmijenjena osnovica za obračun obvezne rezerve, tako da pozajmljena sredstva od nerezidenata po osnovi ugovora zaključenih poslije 1.11.2008., ne ulaze u osnovicu za obračun. Od 1.1.2009. uvedena je diferencirana stopa obvezne rezerve s obzirom na ročnost izvora (10% na dugoročne i 14% na kratkoročne), a od 1.5.2009. stopa na dugoročne depozite i pozajmljena sredstva je smanjena na 7%. Obvezna rezerva kao značajni instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu zaustavljanja brzog rasta kredita ostvarenog u prethodnim godinama i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog odljeva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1.10.2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Za analizu likvidnosti koristi se više koeficijenata, a pregled najvažnijih je u sljedećoj tablici.

- u % -

Tablica 34 : Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2008.	31.12.2009.	30.9.2010.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ³⁰ / ukupna aktiva	28,3	31,9	30,1
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	51,2	54,2	51,4
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	62,9	66,9	66,8
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ³¹	82,6	76,4	78,3
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ³²	80,9	75,0	76,9

Sve banke kontinuirano ispunjavaju, i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tablica 35 : Pozicija likvidnosti- dekadni prosjek i dnevni minimum					
	31.12.2008.	31.12.2009.	30.09.2010.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.687.406	3.789.107	3.797.776	103	100
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.310.173	3.341.965	3.410.130	101	102
3. Kratkoročni izvori sred. (osnovica za obračun)	5.821.848	5.431.143	6.183.540	93	114
4. Iznos obveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.164.370	1.086.229	1.236.708	93	114
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	582.185	543.114	618.354	93	114
5. Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.523.036	2.702.878	2.561.068	107	95
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.727.988	2.798.851	2.791.776	103	100

Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijuća stavki financijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana³³.

- u 000 KM -

Tablica 36 : Ročna usklađenost financijske aktive i obveza do 180 dana					
Opis	31.12.2008.	31.12.2009.	30.9.2010.	INDEX	
	Iznos	Iznos	Iznos	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6

³⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijuća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

³¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

³² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

³³ Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine F BiH“, br. 88/07) od 1.1.2008. propisani su novi postotci za ročnu usklađenost financijske aktive i obveza: najmanje 85 % izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijuća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava (ranije 100%) s rokom dospijuća do 90 dana u plasmane s rokom dospijuća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava (ranije 95%) s rokom dospijuća do 180 dana u plasmane s rokom dospijuća do 180 dana.

I. 1-30 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.126.920	5.719.878	5.718.530	112	100
2. iznos financijskih obveza	4.763.530	5.070.291	5.554.979	106	110
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	363.390	649.587	163.551	179	25
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	107,6%	112,8%	102,9%		
b) Propisani minimum %	85,0 %	85,0 %	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,6 %	27,8 %	17,9%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos financijske aktive	5.892.107	6.479.395	6.494.447	110	100
2. iznos financijskih obveza	5.441.072	5.745.023	6.182.620	106	108
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	451.035	734.372	311.827	163	42
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,3%	112,8 %	105,0%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	28,3%	32,8%	25,0%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos financijske aktive	6.999.103	7.469.752	7.435.281	107	100
2. iznos financijskih obveza	6.477.230	6.956.965	7.097.478	107	102
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	521.873	512.787	337.803	99	66
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,1 %	107,4%	104,8%		
b) Propisani minimum %	75,0 %	75,0 %	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	33,1%	32,4%	29,8%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 30.09.2010. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost financijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja može se zaključiti da su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine zaustavljena, da je tijekom 2009. godine došlo do trenda poboljšanja, a u 2010. godini do blagog pogoršanja, tako da se likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje ocjenjuje na zadovoljavajućoj razini. Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte širenja globalne financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane zbog usporenijeg priljeva depozita, a s druge strane slabiji priljev likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaknuti da će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i postupaju li u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka³⁴ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke.³⁵

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniра kao valutni odbor i gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 30.9.2010. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 15,7% ili 2,4 milijarde KM (na kraju 2009. godine 17,1% ili 2,6 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drukčija jer je učešće obveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 55% ili 8,3 milijarde KM (na kraju 2009. godine 56,7% ili 8,6 milijardi KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu³⁶ i ukupno.

³⁴ “Službene novine F BiH”, br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

³⁵ Člankom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, a za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

³⁶ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

-u milijunima KM-

Opis	31.12.2009.				30.9.2010.				INDEX	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.697	19,4	2.150	22,2	1.257	15,0	1.664	17,9	74	77
2. Krediti	90	1,0	124	1,3	77	0,9	109	1,2	86	88
3. Krediti s val. klauzulom	6.713	76,6	7.095	73,1	6.561	78,5	6.925	74,5	98	98
4. Ostalo	269	3,0	336	3,4	470	5,6	592	6,4	175	176
Ukupno (1+2+3+4)	8.769	100,0	9.705	100,0	8.365	100,0	9.290	100,0	95	96
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.704	68,9	6.585	71,5	5.742	72,5	6.614	74,8	101	100
2. Uzeti krediti	1.689	20,4	1.727	18,7	1.292	16,3	1.327	15,0	76	77
3. Dep. i kred. s val.klauz.	577	6,9	577	6,3	545	6,9	545	6,2	94	94
4. ostalo	313	3,8	322	3,5	338	4,3	350	4,0	108	109
Ukupno (1+2+3+4)	8.283	100,0	9.211	100,0	7.917	100,0	8.836	100,0	96	96
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	50		57		31		38			
2. Pasiva	500		505		357		358			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	36		46		122		134			
%	2,3%		3,0%		7,7%		8,5%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	27,7%		27,0%		22,3%		21,5%			

Ako se analizira struktura stranih valuta u financijskoj aktivi³⁷ dominantno je učešće EURO od 76,3%, što je nešto niže od učešća 31.12.2009. (78,8%), uz smanjenje nominalnog iznosa sa 2,1 milijardu KM na 1,8 milijardi KM. Učešće EURO u obvezama je neznatno smanjeno sa 89,3% na 88,9%, uz smanjenje nominalnog iznosa sa 7,7 milijardi KM na 7,4 milijarde KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obveza³⁸, koji je posebno značajan u aktivi (74,5% ili 6,9 milijardi KM) i nešto niži u odnosu na 31.12.2009. (73,1% ili 7,1 milijarda KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 25,5% ili 2,4 milijarde KM sa strukturom: stavke u EURO 19,4% ili 1,8 milijardi KM i ostale valute 6,1% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2009. godine krediti ugovoreni s valutnom klauzulom u iznosu od 7,1 milijardu KM su imali učešće od 73,1%, a ostale stavke u EURO 21,2% ili 2,1 milijardu KM). Od ukupnih neto kredita (9,3 milijarde KM) 74,5% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (94,8%).

Na drugoj strani, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,8 milijardi KM) najveće učešće od 83,4% ili 7,4 milijarde KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih obveza minimalan i iznosi 6,2% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2009. godine učešće obveza u EURO bilo je 83,7% ili 7,7 milijardi KM, a indeksiranih obveza 6,3% ili 0,6 milijardi KM).

Promatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava FBiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2010. godini kretala u okviru propisanih ograničenja.

³⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, fin. aktiva se iskazuje po neto načeli (umanjena za rezerve za kreditne gubitke).

³⁸ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

Sa 30.9.2010. dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a kratku poziciju sedam banaka. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 8,5% temeljnog kapitala banaka, što je za 21,5% manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 7,7% pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (duga pozicija) i ista je za 22,3% manja od dozvoljene.

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su se pridržavati propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

III. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Nakon što je konsolidacija, razvoj i stabilizacija bankarskog sektora Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi dostigla zavidnu razinu, naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

Agencija za bankarstvo FBiH će u narednom razdoblju:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevladavanje i ublažavanje negativnih efekata globalne financijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i na lica mjesta sa težištem na ciljanim kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da supervizija bude još efikasnija i u tom smislu:
 - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
 - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
 - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma i unaprjeđivati suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
 - održati kontinuitet kontrole platnog prometa,
 - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji,
 - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
 - unaprjeđivati suradnju s Udrugom banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organiziranje savjetovanja i pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unaprjeđivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i

potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka.

- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ulagati napore za ubrzanje okončanja preostalih privremenih uprava i postupaka likvidacije na temelju zaključka Upravnog odbora;
- posebno ubrzati rješavanje neriješenih pitanja s Vladom FBiH, a u vezi Privremene uprave u Hercegovačkoj banci d.d. Mostar, vezano za terminale Dretelj.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritorij F BiH u prosincu 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- opredjeljenju o statusu banaka u vlasništvu Federacije BiH;
- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje mikrokreditnih organizacija, poduzeća koja se bave leasingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremama za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti povjerilaca i jamaca, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najvažniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti razmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- redovito, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-25-8 /10
Sarajevo, 9. prosinca 2010.

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Bilanca stanja banaka po shemi FBA
PRILOG 3.....	Štednja stanovništva u bankama F BiH
PRILOG 4.....	Izvješće o kretanju aktive bilance i izvanbilančnih rizičnih stavki
PRILOG 5.....	Bilanca prihoda i rashoda banaka
PRILOG 6.....	Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala
PRILOG 7.....	Podaci o zaposlenim u bankama F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 30.9.2010.

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
2	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/663-500, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
3	FIMA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Kolodvorska br. 5	033/720-070, fax:720-100	EDIN MUFTIĆ
4	HERCEGOVAČKA BANKA dd - MOSTAR	Mostar	Nadbiskupa Čule bb	036/332-901, fax:332-903	Privr.upravitelj - Nikola Fabijanić - 16.04.2007.
5	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	036/444-444, fax:444-235	MICHAEL VOGT
6	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
7	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
8	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
10	POŠTANSKA BANKA BiH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Put života 2	033/564-000, fax: 564-050	ADNAN ZUKIĆ
11	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	AZRA ČOLIĆ
12	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Emerika Bluma 8	033/250-950, fax:250-971	FRIEDER WOEHRMANN
13	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb	033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
14	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/277-900, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
15	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 2	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
16	TURKISH ZIRAAT BANK BOSNIA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2	033/252-230, fax: 252-245	KENAN BOZKURT
17	UNA BANKA dd - BIHAĆ	Bihać	Bosanska 25	037/222-400, fax: 222-331	Privr.upravitelj - Stjepan Blagović - 01.05.2005.
18	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	BERISLAV KUTLE
19	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	ESAD BEKTEŠEVIĆ
20	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13	033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
21	VOLKSBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:295-603	REINHOLD KOLLAND

PRILOG 2

BILANCA STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

AKTIVNA PODBILANCA

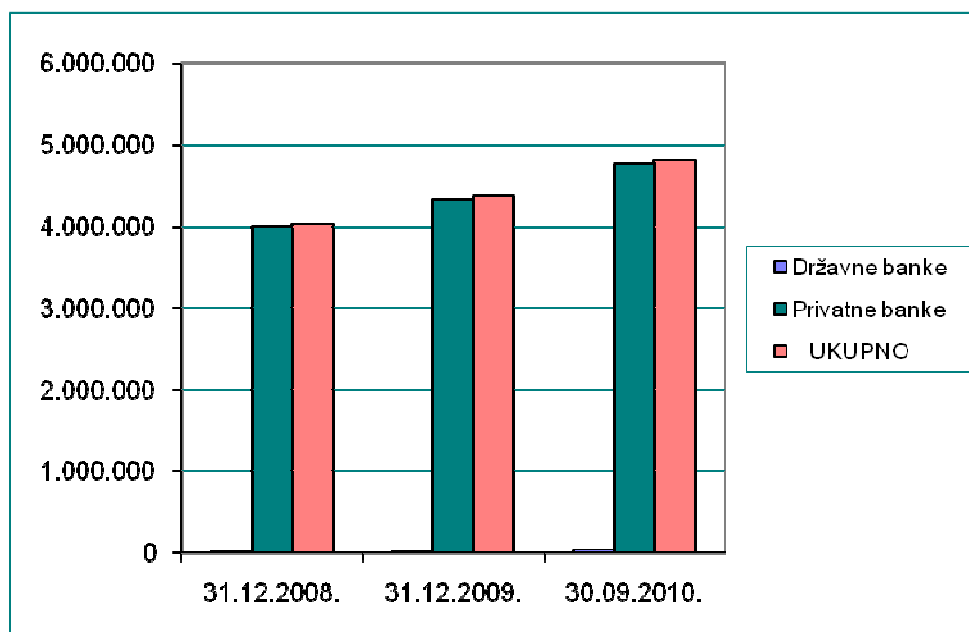
u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	30.09.2010.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.207.559	4.782.301	4.393.960
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	417.601	490.171	434.179
1b	Kamatonski računi depozita	3.789.958	4.292.130	3.959.781
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	11.184	12.884	250.763
3.	Plasmani drugim bankama	90.415	111.019	217.500
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	10.434.377	9.796.800	9.866.549
4a	Kreditni	10.199.978	9.442.455	9.355.745
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	221	145	136
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	234.178	354.200	510.668
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca	7.630	106.273	136.569
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	442.739	503.157	531.633
7.	Ostale nekretnine	24.768	25.753	28.187
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	40.471	42.693	45.617
9.	Ostala aktiva	212.167	336.287	215.595
10.	MINUS:Rezerve za potencijalne gubitke	401.406	480.807	598.409
10a	Rezerve na stavke pozicije 4. Aktive	381.215	458.803	570.925
10b	Rezerve na pozicije Aktive osim pozicije 4.	20.191	22.004	27.484
11.	UKUPNA AKTIVA	15.069.904	15.236.360	15.087.964
	O B V E Z E			
12.	Depoziti	10.461.850	11.045.868	11.230.189
12a	Kamatonski depoziti	9.586.215	10.180.008	10.221.888
12b	Nekamatonski depoziti	875.635	865.860	1.008.301
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	3.025	2.744	2.696
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	3.025	2.744	2.696
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	3.089	3.089	5.089
15.	Obveze prema vladi	0	0	0
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	2.176.594	1.771.978	1.372.026
16a	s preostalim rokom dospijeca do jedne godine	793.837	678.608	294.058
16b	s preostalim rokom dospijeca preko jedne godine	1.382.757	1.093.370	1.077.968
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	267.737	250.483	231.199
18.	Ostale obveze	520.755	484.500	565.729
19.	UKUPNE OBVEZE	13.433.050	13.558.662	13.406.928
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.136	25.028	25.028
21.	Obične dionice	1.091.879	1.145.627	1.146.269
22.	Emisioni ažio	152.892	143.725	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	144.472	135.305	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	307.465	358.480	431.803
24.	Tečajne razlike			
25.	Ostali kapital	58.482	4.838	-58.549
26.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	1.636.854	1.677.698	1.681.036
27.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.069.904	15.236.360	15.087.964
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	626.468	622.094	647.128
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	15.696.372	15.858.454	15.735.092

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA PO RAZDOBLJIMA

u 000 KM

	31.12.2008.	31.12.2009.	30.9.2010.
Državne banke	32.481	35.275	43.166
Privatne banke	4.003.184	4.325.928	4.764.185
UKUPNO	4.035.665	4.361.203	4.807.351

PRILOG 4

**KLASIFIKACIJA AKTIVE I IZVANBILANČANIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 30.9.2010.**

- AKTIVNA BILANCA -

u 000 KM

R. br.	STAVKE AKTIVE BILANCE I IZVANBILANCE	K L A S I F I K A C I J A					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	1.727.160	381.512	21.250	4.402	-	2.134.324
2.	Dugoročni krediti	5.848.496	935.056	320.060	117.945	-	7.221.557
3.	Ostali plasmani	424.107	923	39	50	-	425.119
4.	Obračunata kamata	38.205	13.202	-	-	-	51.407
5.	Dospjela potraživanja	72.928	83.235	119.904	232.710	7	508.784
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	130	927	827	-	-	1.884
7.	Ostala aktiva	5.305.151	31.920	1.949	429	3.848	5.343.297
8.	STAVKE AKTIVE BILANCE UKUPNO:	13.416.177	1.446.775	464.029	355.536	3.855	15.686.372
	a) Plative garancije	321.454	53.222	713	341	-	375.730
9.	b) Činidbene garancije	493.947	83.713	447	49	-	578.156
10.	Nepokriveni akreditivi	47.544	11.342	72	-	-	58.958
11.	Neopozive kreditne obveze	1.354.461	43.847	2.774	294	25	1.401.401
12.	Ostale potencijalne obveze	15.617	2	-	-	-	15.619
13.	STAVKE IZVANBILANCE UKUPNO:	2.233.023	192.126	4.006	684	25	2.429.864
14.	UKUPNO STAVKE BILANCE I IZVANBILANCE (8 + 13)	15.649.200	1.638.901	468.035	356.220	3.880	18.116.236
15.	Opći kred.rizik i Potencijalni kred.gubici (r.br.14 X % gubitaka)	212.845	131.747	113.174	193.271	3.855	654.892
16.	Već formirane Opće rezerve (A) i Posebne rezerve (B,C,D,E)	212.746	131.754	113.173	193.278	3.855	654.806
17.	VIŠE (MANJE) formiranih rezervi (R.br.16. - R.br.15.) + ili -	-99	7	-1	7	-	-86

BILANCA USPJEHA

u 000 KM

ELEMENTI	OSTVARENO 30.9.2009.		OSTVARENO 30.9.2010.		INDEX 4 : 2
	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	Iznos	učešće u ukupnom prihodu	
PRIHODI					
Prihod od kamata	695.783	115%	640.954	103%	92
Kamatni troškovi	302.896	50%	249.542	40%	82
Neto kamatni prihodi	392.887	65%	391.412	63%	100
Prihod od naknada i ostali operativni prihodi	212.962	35%	228.901	37%	107
UKUPNI PRIHOD	605.849	100%	620.313	100%	102
TROŠKOVI					
Rezerve za potencijalne gubitke	162.847	27%	264.900	43%	163
Troškovi plaća i doprinosa	188.083	31%	181.300	29%	96
Troškovi fiksne aktive i režije	115.612	19%	111.980	18%	97
Ostali troškovi	116.387	19%	120.835	19%	104
UKUPNI TROŠKOVI (bez kamata)	582.929	96%	679.015	109%	116
NETO PRIHOD PRIJE POREZA	22.920	4%	-58.702	-9%	-256
Porez na prihod	2.030	0%	39	0%	0
NETO PRIHOD	20.890	4%	-58.663	-9%	-281

PRILOG 6

USPOREDNI PREGLED O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA

AKTIVNA PODBILANCA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2008.	31.12.2009.	30.09.2010.
1	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. nekumulat. dionice - novčane uplate	1.102.636	1.155.790	1.155.918
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. nekumulat. dionice - uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisioh ažia ostvarenih pri uplati dionica	152.892	143.725	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	84.319	78.317	128.408
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvalitete aktive	168.927	201.758	229.872
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	134.220	161.562	165.339
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	1.655.544	1.753.702	1.828.572
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	73.464	82.324	95.746
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	38.938	52.966	98.835
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	595	81
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	60.311	63.119	61.602
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	172.794	199.004	256.264
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.482.750	1.554.698	1.572.308
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. kumulat. dionice - novčane uplate	2.829	2.829	2.829
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit. kumulat. dionice - uložene stvari i prava	0	0	0
2.3.	Opće rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	230.596	205.254	212.746
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene eksternom revizijom	74.543	49.186	0
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temelnog kapitala	211.360	184.093	162.603
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Temelnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje	56.377	66.390	66.390
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	575.705	507.752	444.568
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precijenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih osoba koji prelaze 5% visine Temelnog kapitala banke	16.036	16.036	16.036
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.pravom - odobrena suprotno propisima	0	0	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez suglasnosti FBA	3.422	0	0
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.4.)	19.458	16.036	16.036
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.038.997	2.046.414	2.000.840
B.	RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENATA	12.301.441	11.790.234	11.763.973
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	130.975	882.928	944.967
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERIRANI RIZICI B+C+D	12.432.416	12.673.162	12.708.940
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:B.) X 100	16,4%	16,1%	15,7%

PRILOG 7

BROJ ZAPOSLENIH RADNIKA PO BANKAMA

R.br.	BANKA	31.12.2008.	31.12.2009.	30.09.2010.
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	45	51	56
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd Sarajevo	171	185	199
3	FIMA BANKA dd SARAJEVO	149	133	140
4	HERCEGOVACKA BANKA dd MOSTAR	87	77	75
5	HYPO ALPE ADRIA BANK dd MOSTAR	626	600	576
6	INTESA SANPAOLO BANKA dd BiH	501	514	515
7	INVESTICIONO KOMERCIJALNA BANKA dd ZENICA	179	174	179
8	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	67	68	67
9	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	507	473	475
10	POŠTANSKA BANKA dd SARAJEVO	119	111	99
11	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	175	195	209
12	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	888	662	546
13	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	1.745	1.669	1.644
14	SPARKASSE BANK dd SARAJEVO	379	426	429
15	TURKISH ZIRAAT BANK dd SARAJEVO	149	152	153
16	UNA BANKA dd BIHAĆ	59	56	54
17	UNI CREDIT BANKA BH dd MOSTAR	1.418	1.389	1.374
18	UNION BANKA dd SARAJEVO	175	175	178
19	VAKUFСКА BANKA dd SARAJEVO	204	212	218
20	VOLKSBANK BH dd SARAJEVO	354	334	331
	UKUPNO	7.997	7.656	7.517